

MĚSÍČNÍ BULLETIN ANALYTICKÉHO ODBORU ÚSTAVNÍHO SOUDU



ČERVEN 2025

OBSAH · ABSTRAKTY

SPRÁVNÍ PRÁVO	Obsazování exekutorského úřadu	4
	• Proces obsazování exekutorského úřadu a jeho soudní přezkum	
	Opatrovník pro správní řízení	
	• Ustanovení opatrovníka účastníkovi správního řízení z řad zaměstnanců správního orgánu	5
	Hospodářská soutěž	
	• Povinnost Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže prověřit důvodné podezření u podnětů před provedením místního šetření	7
	Daně	
	• Neosvobození příjmu ze smluvního zřízení služebnosti od daně z příjmů	8
TRESTNÍ PRÁVO	Vězeňství	
	• Přeražení odsouzeného trpícího duševním onemocněním či mentálním postižením do přísnějšího typu věznice	9
	Vazba	11
	• Nedostatečné odůvodnění rozhodnutí o předběžné vazbě	
	Procesní	
	• Podání odporu proti trestnímu příkazu před jeho formálním doručením	12
	• Nezákonné rozhodnutí o nepřipuštění osoby jako poškozené v trestním řízení	13
	• Nezohlednění doplnění blanketní stížnosti	14
	Adhezní řízení	
	• Nepřiznání adhezního nároku zvláště zranitelné oběti na náhradu nemajetkové újmy	15
	• Předpoklady pro rozhodnutí o adhezním nároku v trestním řízení	16
OBČANSKÉ PRÁVO	Ztížení společenského uplatnění	
	• Náhrada újmy na zdraví v podobě ztížení společenského uplatnění a náklady řízení	18
	Rodinné právo	
	• Porušení práv cizojazyčného otce opatrovnickými soudy; asymetrická střídavá péče	19
	• Právo a povinnost styku s dítětem jako integrální součást rodičovské odpovědnosti	21
	• Nejlepší zájem dítěte při rozhodování o úpravě styku s nezletilou	22
	Spotřebitelské právo	
	• Smlouva o vzdělávání na soukromé vysoké škole jako spotřebitelská smlouva	24
	Civilní právo procesní	
	• Rozhodování Nejvyššího soudu o přípustnosti dovolání; rozlišování skutkových a právních otázek	25
	• Neodůvodnění usnesení Nejvyššího soudu o odkladu právní moci dovoláním napadeného rozhodnutí	26

OSTATNÍ	Insolvence • Náležité odůvodnění rozhodnutí o zrušení výpovědi nájemních smluv podle § 256 odst. 2 insolvenčního zákona <u>27</u> Restituce • Porušení práva na soudní ochranu v důsledku chybného výkladu § 11a zákona o půdě <u>28</u> Právo na přístup k soudu • Nesprávné označení relevantní námitky v kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem jako nepřípustné <u>29</u> • Omezení přístupu k dovolacímu soudu <u>31</u> Právo na soudní ochranu • Extrémní nesoulad mezi provedenými důkazy a skutkovými a právními závěry <u>32</u> • Předvídatelnost soudního rozhodování <u>33</u> Náklady řízení • Právo účastníka odvolacího řízení vyjádřit se k uplatnění moderačního práva dle § 150 o. s. ř. <u>35</u>
ZAHRANIČNÍ SOUDY	• Evropský soud pro lidská práva <u>36</u> • Ústavní rada Francie <u>37</u> • Ústavní tribunál Španělska <u>38</u>
ZAHRANIČNÍ PERIODIKA	• International & Comparative Law Quarterly <u>39</u> • European Journal of International Law <u>39</u> • European Convention on Human Rights Law Review <u>40</u> • Oxford Journal of Legal Studies <u>41</u> • Deutsches Verwaltungsblatt <u>41</u> • Zeitschrift Parlamentsfragen <u>42</u> • Newsletter Menschenrechte <u>42</u> • Neue Juristische Wochenschrift <u>42</u> • NJW Spezial <u>43</u> • Österreichische Jurist:innenzeitung <u>43</u> • Juristen Zeitung <u>44</u>

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

I. ÚS 2033/23

14. 5. 2025

Zamítnuto

Odmítnuto pro nepřípustnost

Odmítnuto pro nepřislusnost

Wintr Jan

Proces obsazování exekutorského úřadu a jeho soudní přezkum

Funkce soudního exekutora je veřejnou funkcí. Proces obsazování exekutorského úřadu se tedy týká práva na rovný přístup k veřejným funkcím, a nelze jej proto vyloučit ze soudního přezkumu. Rozdělením tohoto procesu do více samostatných řízení současně není možné zabránit účinnému soudnímu přezkumu výsledného jmenovacího aktu.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 14. 5. 2025 zamítl I. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy návrh stěžovatele Mgr. Bohumila Brychty na zrušení rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 6 A 68/2018-94 ze dne 19. 5. 2023 a rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 3 As 123/2021-41 ze dne 10. 3. 2023. Ve zbývajícím rozsahu návrh odmítl zčásti pro nepřípustnost, zčásti pro nepřislusnost Ústavního soudu k jeho projednání.

Narativní část

Stěžovatel se zúčastnil výběrového řízení na místo soudního exekutora. Prezidium Exekutorské komory rozhodlo, že se v něm na prvním místě umístil jiný účastník. Proti jeho rozhodnutí stěžovatel podal správní žalobu, kterou městský soud odmítl s tím, že prezidium „rozhodnutím“ podle § 10 odst. 1 exekučního řádu pouze sděluje výsledek; nejde o akt, proti němuž by bylo možné podat správní žalobu. Stěžovatel proti tomuto rozhodnutí kasační stížností nepodal. Ministr spravedlnosti rozhodl o jmenování vítězného uchazeče. Stěžovatel proti jeho rozhodnutí podal rozklad a správní žalobu. Rozklad ministr spravedlnosti zamítl, žalobu městský soud odmítl pro nepřípustnost, neboť ji stěžovatel podal, aniž by vyčkal na rozhodnutí o rozkladu. Proti tomuto – druhému – rozhodnutí městského soudu stěžovatel opět nepodal kasační stížnost.

Mezitím však stěžovatel podal správní žalobu proti rozhodnutí ministra o zamítnutí rozkladu. Tu městský soud zamítl. V tomto – třetím – rozhodnutí uvedl, že při obsazování exekutorského úřadu lze rozlišit dvě samostatná řízení: výběrové řízení, které vede výlučně Exekutorská komora, a řízení o návrhu na jmenování, vedené Ministerstvem spravedlnosti. Pouze výsledek druhého řízení může být předmětem soudního přezkumu. Podstatou sporu v tomto ohledu bylo, zda neúspěšný účastník výběrového řízení je účastníkem řízení o návrhu na jmenování exekutora. Podle městského soudu stěžovateli postavení účastníka řízení nenáleželo, a nemohl se proto domáhat soudní ochrany proti rozhodnutím vydaným v uvedeném řízení. Nejvyšší správní soud ke stěžovatelově kasační stížnosti rozhodnutí městského soudu zrušil, nicméně pouze z formálních důvodů; věcně se ztotožnil s jeho právními

závěry. Městský soud následně – čtvrtým rozhodnutím – žalobu opět zamítl.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že jej postup správních soudů uvrhnul do „bludného kruhu“ a že mu byl odepřen přístup k soudnímu přezkumu zákonnosti výběrového řízení.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Procesní podmínky řízení o ústavní stížnosti byly splněny pouze ve vztahu k rozsudku Nejvyššího správního soudu a v pořadí čtvrtému rozhodnutí městského soudu. I k nim však Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost není důvodná.

Právu na rovný přístup k veřejným funkcím odpovídá povinnost orgánů veřejné moci občanům rovný přístup zajišťovat. To se týká zejména procesu obsazování veřejných funkcí a nenarušování jejich výkonu. Proces jejich obsazování se musí řídit předem danými pravidly a vyloučit diskriminaci, zneužití pravomoci či jinou svévoli. Nelze jej redukovat na pouhou „možnost ucházet se o veřejnou funkci“, jak ve třetím rozhodnutí nesprávně uvedl městský soud. Veřejnou funkcí je i funkce soudního exekutora, a příslušné orgány veřejné správy proto musejí dostát uvedeným povinnostem vůči uchazečům o exekutorský úřad. Proces jeho obsazování, upravený v § 10 a násl. exekučního řádu, nelze vyloučit ze soudního přezkumu; neznamená to však, že se lze takového přezkumu domáhat bez ohledu na vyčerpání k tomu určených prostředků právní ochrany.

Stěžovatel tyto prostředky nevyčerpal ve vztahu k prvním dvěma rozhodnutími městského soudu, neboť proti nim nepodal kasační stížnost. Část ústavní stížnosti, která byla přípustná, se týkala rozhodnutí městského soudu k přezkumu rozhodnutí ministra o zamítnutí rozkladu a rozhodnutí o kasační stížnosti. V těchto rozhodnutích správní soudy shledaly, že proces obsazování exekutorského úřadu se dělí na dvě na sebe navazující samostatná řízení – výběrové řízení a řízení o jmenování. Účastníky druhého řízení však podle nich nejsou ostatní, neúspěšní uchazeči, mezi nimiž byl i stěžovatel.

Ústavní soud uzavřel, že správními soudy provedený výklad účastenství v řízení o jmenování neměl za důsledek odepření soudní ochrany. Té se totiž vzdal sám stěžovatel, který proti dřívějším rozhodnutím městského soudu nepodal kasační stížnosti, a neumožnil tak Nejvyššímu správnímu soudu, aby v kontextu nejasné právní úpravy přezkum zvažil. Ústavní soud stěžovateli přisvědčil, že právní kvalifikace jednotlivých fází obsazování úřadu skutečně nebyla až do vydání přezkoumávaných rozhodnutí zcela jasná. Nic to však neměnilo na tom, že se volbou procesní strategie o soudní přezkoumání závěrů městského soudu, jež se týkaly procesu podle § 10 a násl. exekutivního řádu, sám připravil. Stěžovatel podal kasační stížnost pouze proti třetímu rozhodnutí městského soudu, v němž však soudy řešily jen dílčí otázku, zda byl oprávněn podat rozklad, nikoliv jmenování vítězného uchazeče do exekutorského úřadu.

K námitce rozdělení procesu obsazování úřadu do dvou řízení s oddělenými prostředky právní ochrany Ústavní soud shledal, že jde především o výklad podústavního práva, k němuž není oprávněn, pokud nevede k protiústavním účinkům, zejména k faktickému vyprázdňení soudní ochrany dle čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny. Výklad, který v této věci zvolily správní soudy, s ohledem na vznesené námitky a princip minimalizace zásahů neshledal protiústavním.

Ústavní soud uzavřel, že čtvrtým rozhodnutím městského soudu ani rozhodnutím Nejvyššího správního soudu nebylo porušeno právo stěžovatele na rovný přístup k veřejným funkcím ani jeho právo na soudní ochranu. Ústavní stížnost v této části zamítl, ve zbývajících částech ji odmítl z procesních důvodů.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Jan Wintr. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 3107/24

15. 5. 2025

Vyhověno

Šámal Pavel

Ustanovení opatrovníka účastníkovi správního řízení z řad zaměstnanců správního orgánu

Zaměstnanec správního orgánu nemůže z důvodu kolize zájmů účinně bránit práva účastníka, s nímž je tímto orgánem státní moci vedeno správní řízení, a proto jeho ustanovení opatrovníkem představuje porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele A. Z. zrušil II. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 15. 5. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhodnutí Městského úřadu Uherské Hradiště č. j. MUUH-DSA/34998/2022/GalP ze dne 2. 5. 2022 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Policejní hlídka zastavila stěžovatele při řízení vozidla a provedla mu test na užití marihuany s pozitivním výsledkem. Jelikož stěžovatel odmítl lékařské vyšetření i předložení řidičského průkazu, zahájil s ním následně městský úřad řízení o přestupku. Písemnosti zasílané na stěžovatelovu zahraniční adresu, kterou sdělil policistům, se vracely jako nedoručené. Jejich nedoručení potvrdil stěžovatel také v e-mailové i telefonické komunikaci s úřadem. Úřad ho proto vyzval k reakci s tím, že jinak mu bude ustanoven opatrovník. Výzvu zaslal městský úřad stěžovateli na jeho adresu v České republice. Po marném uplynutí lhůty ustanovil úřad stěžovateli opatrovníka podle § 32 odst. 2 písm. d) správního řádu, a to zaměstnance svého právního odboru.

Napadeným rozhodnutím pak městský úřad uznal stěžovatele vinným z několika přestupků, přičemž toto rozhodnutí doručoval stěžovateli prostřednictvím opatrovníka.

Stěžovatel v ústavní stížnosti tvrdil, že se o napadeném rozhodnutí dozvěděl až v září 2024 kvůli vymáhání uložené pokuty celními orgány. Uvedl, že opatrovník z řad zaměstnanců úřadu mu byl ustanoven pouze formálně, čímž byl zbaven možnosti hájit svá práva. To je v rozporu s nálezovou judikaturou Ústavního soudu o nepřípustnosti ustanovení opatrovníka osobě neznámého pobytu z řad zaměstnanců správního úřadu.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud uvedl, že ustanovení opatrovníka účastníkovi řízení, jehož pobyt není znám, musí vždy předcházet šetření, zda jsou dány předpoklady pro tento postup v řízení, a současně je zapotřebí zvažovat, zda není možno použít jiné opatření. Osobu opatrovníka je třeba hledat především v okruhu osob blízkých osoby zastupované, resp. těch, jež jsou schopny skutečně reprezentovat zájmy účastníka.

Při ustanovení opatrovníka je nutno přísně vážit, aby nedošlo ke kolizi zájmů zástupce a zastoupeného. Nelze očekávat, že podřízený pracovník rozhodujícího orgánu jako opatrovník účastníka řízení ve věci řešené u tohoto orgánu bude brojít proti jeho postupu a rozhodnutí. Ustanovením opatrovníka bez náležitého zjištění, zda jsou pro to skutečně dány předpoklady, a při ustanovení opatrovníkem zaměstnance rozhodujícího orgánu, dochází k porušení práv stěžovatele na soudní a jinou ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. K problematice existuje bohatá judikatura Ústavního soudu.

V posuzované věci nemohl Ústavní soud městskému úřadu s ohledem na konkrétní okolnosti důvodně vytknout, že nezvažoval šetrnější alternativy k ustanovení opatrovníka, nebo že by ustanovení opatrovníka bylo v dané situaci excesem. Ustanovení § 22 věta druhá správního řádu výslovně počítá s tím, že pokud se nedaří doručovat písemnosti do ciziny stanoveným způsobem, správní orgán účastníkovi ustanoví opatrovníka podle § 32 odst. 2 písm. d) téhož zákona. Jelikož ze spisu je skutečně patrné, že se záslky na zahraniční adresu stěžovatele nedařilo doručovat, bylo legitimní přesvědčení městského úřadu, že jsou dány důvody pro ustanovení opatrovníka. Městský úřad se předtím rovněž pokusil stěžovatel kontaktovat na adrese jeho trvalého pobytu. Samotným přistoupením k ustanovení opatrovníka tedy městský úřad nepochybil, neboť poměry jsou zde jiné, než v odkazovaných nálezech.

Odlišná je však situace u výběru osoby, kterou městský úřad stěžovateli jako opatrovníka ustanovil. Nálezová judikatura považuje za problematické ustanovení opatrovníkem zaměstnance rozhodujícího orgánu pro střet zájmů. Obdobné požadavky vyplývají rovněž v obecné rovině ze zákonné úpravy. Podle § 32 odst. 4 věty čtvrté správního řádu nelze opatrovníkem ustanovit osobu, o níž lze mít důvodně za to, že má takový zájem na výsledku řízení, který odůvodňuje obavu, že nebude řádně hájit zájmy opatrovance.

Ústavní soud dospěl k závěru, že městský úřad pochybil, když stěžovateli ustanovil jako opatrovníka svého zaměstnance. Není přitom rozhodné, zda se opatrovník před vydáním napadeného rozhodnutí vyjádřil k věci nebo podal jménem stěžovatele odvolání. Problém zde představuje již samotné ustanovení osoby, u které existují objektivní, a tedy důvodné pochybnosti, zda bude řádně hájit zájmy opatrovance s ohledem na svůj zaměstnanecký poměr k rozhodujícímu orgánu. Stěžovateli bylo znemožněno v řízení řádně hájit svá práva již tím, že opatrovníkem byla ustanovena nevhodná osoba. Přitom ustanovení jiné osoby jako opatrovníka nepředstavuje neřešitelný problém, a to ani v nynější věci. Správní orgány totiž disponují možností zjistit od ostatních orgánů veřejné moci všechny skutečnosti důležité pro řízení a rozhodnutí. Městský úřad tedy měl vhodné právní nástroje, aby přinejmenším vyvinul snahu například o ustanovení některé osoby blízké stěžovateli jako jeho opatrovníka; případně mohl jako opatrovníka ustanovit rovněž advokáta. Napadené rozhodnutí proto zrušil.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Pavel Šámal. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

IV. ÚS 386/24

14. 5. 2025

Vyhověno

Kühn Zdeněk

Povinnost Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže prověřit podněty před provedením místního šetření

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže provádějící místní šetření musí důkladně provést test vhodnosti, délky a rozsahu. Zejména musí přesně a jasně vymezit důvody, které ho k nařízení místního šetření vedly a případně takové důvody ověřit. V opačném případě porušuje čl. 10 odst. 3 a čl. 12 odst. 1 a 3 Listiny základních práv a svobod a čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelek TIPSPORT a. s., TipSport.net a. s. a CHANCE a.s. zrušil IV. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 14. 5. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 As 199/2022-61 ze dne 29. 11. 2023, Krajského soudu v Brně č. j. 31 A 70/2019-290 ze dne 31. 5. 2022 a Nejvyššího správního soudu č. j. 7 As 438/2019-56 ze dne 26. 1. 2022 pro porušení čl. 10 odst. 3 a čl. 12 odst. 1 a odst. 3 Listiny a čl. 8 odst. 1 Úmluvy.

Narativní část

Obecné soudy rozhodovaly o zákonnosti místního šetření zahájeného na základě dvou podnětů od přímých konkurentů stěžovatelek. Úřad na ochranu hospodářské soutěže, který místní šetření prováděl, uvedl ve správním spise jen některé skutečnosti. Jiné formuloval pouze vágně a místy vycházel čistě ze dvou podnětů, aniž by si skutečnosti sám dále prověřil. Nadto se bez sepsání úředního záznamu sešel s konkurentem, který podnět podal, k jeho doplnění. Podezření se týkalo především spolupráce mezi jednotlivými sázkovými kancelářemi, které si měly vyměňovat citlivé informace prostřednictvím sázkařského spolku sídlícího na stejné adrese jako jedna z nich, koordinovat svou činnost v oblasti marketingu a sponzoringu sportovních soutěží, uzavřít dohodu o vzájemném nastavení sportovních sázkových kurzů a koordinovat postup při rušení manipulačních poplatků.

Krajský soud neshledal jako dostatečný ani jeden z těchto důvodů a varoval před „rybářskými výpravami“, které spočívají v místním šetření bez dostatečně konkrétních a věrohodných indicií o protisoutěžním jednání. Krajský soud navíc Úřadu vytýkal, že informace pouze nekriticky převzal z podnětu od přímé konkurence, aniž by je sám prověřil. Nejvyšší správní soud jeho rozhodnutí zrušil a konstatoval, že indicie Úřadu k zahájení místního šetření byly dostatečné, a že nelze klást vyšší požadavky na podnět od konkurenta oproti podnětu nezainteresované osoby. V souladu s tímto rozhodnutím následně znovu rozhodl také krajský soud. Druhou kasační stížnost Nejvyšší správní soud zamítl.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Listina i Úmluva chrání obchodní prostory podobně jako obydlí, ačkoliv prostor pro zásah státu je u právnické osoby širší než u jednotlivců. Ústavní soud uznal, že institut místního šetření Úřadu je důležitým a účinným nástrojem ke kontrole hospodářské soutěže. Zároveň jde však o nástroj k získávání důkazních prostředků extrémně invazivní.

K prohlídce prostor tak může dojít pouze za splnění přísných předpokladů, které jsou dány (1) testem vhodnosti, kdy správní orgán musí disponovat dostatečnými indiciemi k provedení šetření na místě, (2) testem přiměřené délky místního šetření a (3) testem rozsahu okruhu, který nesmí být nepřiměřeně široký, či příliš vágně formulovaný. Správní orgán musí všechny důvody jasně a srozumitelně vymezit, aby mohly být případně podrobeny soudnímu přezkumu.

Ústavní soud se zčásti ztotožnil se závěry prvního rozhodnutí krajského soudu a shledal, že napadené místní šetření neobstálo již v testu vhodnosti. Úřad zahájil místní šetření na základě anonymního podnětu konkurenta, který následně doplňovala konkurenční sázková kancelář. Úřad pochybil, když dostatečně neprověřil okolnosti tohoto podání a pouze ho nekriticky převzal. Zároveň dostatečně nezaznamenal průběh schůzek s konkurentem, což je nepochopitelné vzhledem k povaze těchto informací jakožto podání vysvětlení k podnětu k zahájení řízení dle správního řádu. Ústavní soud zdůraznil, že právě v případě anonymních či konkurenčních podnětů je třeba dbát zvýšené opatrnosti z důvodu osobního zájmu konkurenta na výsledku správního řízení.

Důvody pro zahájení místního šetření musí být dostatečně jasné a přezkoumatelné. Pouhá shoda sídla spolku a sázkové kanceláře nezakládá sama o sobě důvodné podezření pro protisoutěžní jednání, v tomto případě pro vyměňování citlivých informací a koordinaci postupu. Správní orgán musí mít konkrétní podezření, které může prostřednictvím místního šetření prověřit, nesmí podnikat neodůvodněné „rybářské výpravy“. Tyto důvody pak musí vymezit v odůvodnění tak, aby měly soudy možnost jeho postup efektivně přezkoumat.

Postup Úřadu navíc nemohl obstát v následném soudním přezkumu. Místní šetření Úřad zahájil pouze na základě neověřených podnětů konkurentů a dvou novinových článků, které se týkaly jen jednoho z pěti podezření. Související záznamy o prověřování podnětu byly nedostatečné, zejm. úplně chyběly protokoly o obsahu schůzek s konkurenční společností, která podnět podala. Místní šetření proto bylo jako celek nezákonné a představovalo nepřiměřený zásah do ústavně zaručených práv stěžovatelek zakotvených v čl. 10 odst. 3 a čl. 12 odst. 1 a 3 Listiny a čl. 8 odst. 1 Úmluvy.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Zdeněk Kühn. Odlišné stanovisko uplatnil soudce Milan Hulmák.

III. ÚS 189/25

22. 5. 2025

Zamítnuto

Svatoň Jan

Neosvobození příjmu ze smluvního zřízení služebnosti od daně z příjmů

Výklad, podle kterého smluvní zřízení služebnosti není osvobozeno od daně z příjmů podle § 4 odst. 1 písm. zd) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění účinném od 1. ledna 2017 do 31. prosince 2023 [dnes podle § 4 odst. 1 písm. za) zákona o daních z příjmů], není v rozporu s čl. 11 odst. 1, 4 a 5 Listiny základních práv a svobod. To platí i tehdy, pokud by v případě neuzavření smlouvy mohlo následně dojít ke zřízení služebnosti ve vyvlastňovacím řízení.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 22. 5. 2025 zamítl III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy návrh stěžovatele Jaroslava Simůnka na zrušení rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 5 Afs 177/2023-39 ze dne 8. 11. 2024, rozsudku Krajského soudu v Praze č. j. 51 Af 18/2022-31 ze dne 22. 6. 2023 a rozhodnutí Odvolacího finančního ředitelství č. j. 36957/22/5200-10422-713247 ze dne 7. 10. 2022.

Narativní část

Stěžovatel v roce 2019 získal příjem 7 500 000 Kč jako úplatu za zřízení služebnosti podle energetického zákona. Podle něj byl osvobozen od daně z příjmů fyzických osob podle § 4 odst. 1 písm. zd) zákona o daních z příjmů (platného v daném období). Finanční úřad však vyměřil stěžovateli daň ve výši 1 100 160 Kč. Odvolací finanční ředitelství i krajský soud rozhodnutí potvrdily s tím, že tento příjem osvobození od daně nepodléhá.

Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost stěžovatele a potvrdil svůj dřívější právní názor, že příjem ze smluvního zřízení služebnosti není osvobozen od daně z příjmů podle § 4 odst. 1 písm. zd) zákona o daních z příjmů, a to i pokud by v případě neuzavření smlouvy následovalo vyvlastňovací řízení. Zákonodárce rozlišuje právní důvod vzniku služebnosti a přisuzuje jim rozdílný daňový režim, což neporušuje princip rovnosti.

Podle soudu stěžovatel smlouvu uzavřel dobrovolně, neboť mohl dohodu odmítnout a počkat na vyvlastňovací řízení. To však vůbec neproběhlo, proto příjem stěžovatele představuje úplatu za smluvní zřízení služebnosti, nikoli náhradu ve smyslu vyvlastnění.

V ústavní stížnosti stěžovatel namítal, že neomezil své vlastnické právo dobrovolně, protože neměl skutečnou možnost odmítnout zřízení věcného břemene – k vyvlastnění by dříve nebo později došlo. Zdaněním jeho náhrady došlo k porušení práva na ochranu vlastnictví podle čl. 11 odst. 4 Listiny. Soudy neprokázaly, že smluvně sjednaná náhrada byla vyšší než náhrada ve vyvlastňovacím řízení. Tyto argumenty však soudy odmítly, neboť se neprokázalo, že by zdanění smluvní náhrady nespravedlivě zvýhodnilo stěžovatele, ani že by šlo o nucené omezení vlastnického práva ve smyslu osvobození od daně.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Těžištěm posuzované věci byla otázka, zda je ústavně konformní výklad, podle něhož úplata za smluvní zřízení služebnosti (věcného břemene) není osvobozena od daně z příjmů podle § 4 odst. 1 písm. zd) zákona o daních z příjmů [dnes § 4 odst. 1 písm. za)], a to ani tehdy, pokud by v případě neuzavření smlouvy mohlo dojít ke zřízení služebnosti vyvlastněním.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Ústavní soud připustil, že kdyby stěžovatel smlouvu neuzavřel, bylo by jeho vlastnické právo pravděpodobně omezeno vyvlastněním, protože se jednalo o infrastrukturu ve veřejném zájmu, která má posílit energetickou bezpečnost ČR a regionu.

České právo na rozdíl od německé právní úpravy nerozlišuje situaci, kdy je smlouva omezující vlastnictví uzavřena pod hrozbou vyvlastnění, a nezná institut tzv. vynuceného prodeje v souvislosti s daňovými úlevami. Německá doktrína a judikatura však berou v potaz ekonomickou realitu, kdy vlastník „dobrovolně“ uzavře smlouvu pod reálnou hrozbou vyvlastnění, a v takových případech umožňují daňové zvýhodnění. Naproti tomu české daňové předpisy striktně rozlišují služebnosti zřízené zákonem či rozhodnutím státu (příjem je osvobozený) od těch vzniklých na základě soukromoprávní smlouvy (příjem je zdanitelný). Tento režim odpovídá záměru zákonodárce, který toto rozlišení považuje za legitimní.

Ústavní soud připomněl, že není jeho rolí dotvářet jednoznačnou vůli zákonodárce, i kdyby se mu jiné řešení jevilo spravedlivější. Výklad přijatý Nejvyšším správním soudem zůstává v mezích ústavně přípustné interpretace, a Ústavní soud do něj nemůže zasahovat, neboť nejde o exces ani o libovůli. Neshledal ani důvod k předložení návrhu na zrušení dotčeného ustanovení zákona o daních z příjmů. Stanovení rozsahu daňové povinnosti je otázkou politického rozhodnutí Parlamentu, který má v této oblasti široké diskreční oprávnění.

Vzhledem k tomu, že stěžovatel uzavřel smlouvu dobrovolně, byť pod hrozbou vyvlastnění, nelze u něj použít režim daňového osvobození. Nejde o případ, kdy by stát jednostranně omezil jeho vlastnické právo. Proto není namístě zkoumat, zda sjednaná úplata odpovídala tržní hodnotě. Výše náhrady není v tomto případě relevantní, protože uplatnění zásady smluvní volnosti předchází veřejnoprávnímu zásahu.

Ústavní soud v této souvislosti odkázal i na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, podle níž není nutné vždy zaručit plnou náhradu při omezení vlastnického práva, zejména pokud k vyvlastnění formálně nedošlo – jako v tomto případě. V dané věci byla omezena práva stěžovatele na základě smlouvy, nikoli na základě rozhodnutí státu.

Závěrem Ústavní soud upozornil, že osoby, které se v budoucnu ocitnou v obdobné situaci, by měly při vyjednávání výše úplaty za smluvní zřízení služebnosti zohlednit i její daňové zatížení.

Z výše uvedených důvodů ústavní stížnost zamítl.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Jan Svatoň. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 3442/24

14. 5. 2025

Vyhověno

Dolanská Bányaiová Lucie

Přeřazení odsouzeného trpícího duševním onemocněním či mentálním postižením do přísnějšího typu věznice

Soud rozhodující o přeřazení odsouzeného trpícího duševním onemocněním či mentálním postižením do přísnějšího typu věznice musí vyhodnotit proporcionalitu zásahu, využití všech dostupných a méně restriktivních opatření a své rozhodnutí náležitě odůvodnit. Jiný postup je porušením práva odsouzeného na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a na osobní svobodu dle čl. 8 odst. 1 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 14. 5. 2025 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu J. K. zastoupeného opatrovníci I. K. usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 8 To 303/2024-192 ze dne 22. 10. 2024 a usnesení Okresního soudu v Břeclavi č. j. 2 Nt 27004/2023-175 ze dne 22. 8. 2024 pro rozpor s čl. 8 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Stěžovatel je člověk s mentálním postižením, poruchami chování, smíšenou poruchou osobnosti a omezenou svéprávností. Vykonává trest odnětí svobody uložený v letech 2017 a 2022, aktuálně ve věznici s ostrahou. Dne 10. 10. 2023 ředitel věznice navrhl jeho přeřazení do věznice se zvýšenou ostrahou kvůli opakovanému porušování pravidel (kradl a polykal léky či šachové figurky, neplnil program zacházení a dostával kázeňské tresty).

Okresní soud návrh schválil s odůvodněním, že stěžovatel opakovaně narušuje pořádek, je plně způsobilý rozpoznat protiprávnost svého jednání a ložnicový systém neumožňuje jeho izolaci. Krajský soud stěžovatelovu stížnost zamítl.

Stěžovatel v ústavní stížnosti uvedl, že nesouhlasí s přeřazením. Soudy nezohlednily nově diagnostikovanou schizofrenii, kterou doložil. Podle znalce by mu více pomohla individuální psychoterapeutická, sociální a pedagogická práce než restriktivní opatření, jako je přísnější režim věznice. Ten je podle stěžovatele v rozporu se zásadou ultima ratio. Dále namítal, že v kázeňských řízeních neměl právního zástupce. Důvodem přeřazení nemůže být pouze jeho zdravotní stav. Stát by měl zajistit podmínky pro výkon trestu odpovídající jeho specifickým potřebám.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Osoby s duševním onemocněním představují zvláště zranitelnou skupinu. Zacházení s nimi musí být ve výkonu trestu odnětí svobody individuálně přizpůsobeno potřebám vyplývajícím z jejich postižení. Česká republika je signatářem Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, která garantuje právo na svobodu a osobní bezpečnost bez diskriminace a vyžaduje přiměřené úpravy ve výkonu trestu.

Podle § 57 odst. 3 písm. a) trestního zákoníku lze odsouzeného přeřadit do věznice se zvýšenou ostrahou, pokud závažným způsobem nebo opakovaně porušuje kázeň a pořádek. Rozhodnutí o přeřazení odsouzeného do věznice s přísnějším režimem představuje omezení práva na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1 Listiny, a proto musí obecné soudy při svém rozhodování důsledně zvažovat proporcionalitu tohoto omezení.

Povinností soudu rozhodujícího o přeřazení odsouzeného trpícího duševním onemocněním či mentálním postižením do přísnějšího typu věznice je zohlednit, zda účelu přeřazení nemohlo být dosaženo jiným méně restriktivním způsobem. Zvláště je třeba zvážit možnost zajištění specializovaného zacházení a adekvátní terapeutické péče ve specializovaném oddělu věznice, které lépe reflektují potřeby osob s mentálním postižením a mohou efektivněji předcházet závadnému chování. Vězeňský systém v České republice umožňuje existenci takových oddílů, které mohou šetrněji a účinněji reagovat na specifické potřeby těchto osob.

Přeřazení odsouzeného se zdravotním postižením do přísnějšího typu věznice nesmí být důsledkem diskriminačního zacházení spočívajícího v neposkytnutí přiměřených úprav odpovídajících jeho zdravotnímu postižení. Ačkoliv otázka zajištění adekvátních podmínek výkonu trestu lidí se zdravotním postižením je primárně záležitostí vězeňského systému, obecné soudy nesmějí rezignovat na ochranu práv takto zranitelných osob ani při rozhodování o změně způsobu výkonu trestu podle § 324 trestního řádu. Zdravotní postižení samo o sobě nesmí být důvodem přeřazení odsouzeného do věznice se zvýšenou ostrahou.

V daném případě obecné soudy nezohlednily, zda se stěžovateli dostalo specializovaného zacházení, ani nepřezkoumaly, zda nemohlo být přeřazení nahrazeno méně restriktivním opatřením odpovídajícím jeho zdravotnímu stavu. Přísnější režim věznice se zvýšenou ostrahou bez adekvátní podpory a terapeutického přístupu přitom může mít negativní dopad na duševní zdraví stěžovatele a nelze jej považovat za adekvátní opatření k ochraně jeho zdraví a života.

Rozhodnutí o přeřazení podle § 324 trestního řádu musí být řádně odůvodněné a přezkoumatelné. Soud musí posoudit nejen formální zákonnost, ale i jeho obsahovou stránku, zejména z hlediska respektování základních práv a ochrany zdraví odsouzeného včetně specializovaného zacházení. Absence takového přezkumu porušuje právo odsouzeného na spravedlivý proces a může mít za následek neplatnost rozhodnutí o přeřazení.

Ústavní soud uzavřel, že nedostatečným odůvodněním potřebnosti zásahu do stěžovatelova práva na osobní svobodu spočívajícího v jeho přeřazení do přísnějšího typu věznice obecné soudy porušily právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1 Listiny. Napadená rozhodnutí proto zrušil.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Lucie Dolanská Bányaiová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 515/25

7. 5. 2025

Vyhověno

Řepková Dita

Nedostatečné odůvodnění rozhodnutí o předběžné vazbě

Při rozhodování o předběžné vazbě podle § 94 zákona o mezinárodní justiční spolupráci soudy musejí dostatečně odůvodnit reálné riziko útěku vyžádané osoby, podložené jejím konkrétním jednáním nebo jinými specifickými okolnostmi. Rovněž musejí zohlednit povahu trestné činnosti, pro kterou je osoba stíhána. V opačném případě postupují v rozporu s čl. 7 odst. 1 a čl. 8 odst. 1 a 5 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele N. A. zrušil I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 7. 5. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 14 To 11/2025-101 ze dne 4. 2. 2025 a usnesení Městského soudu v Praze č. j. Nt 401/2025-65 ze dne 7. 1. 2025 pro porušení čl. 7 odst. 1 a čl. 8 odst. 1 a 5 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Narativní část

Stěžovatel je občan Kyrgyzské republiky, kterého Policie ČR zadržela na základě žádosti kyrgyzských orgánů a jimi vydaného zatýkácího rozkazu. Městský soud jej vzal do předběžné vazby podle § 94 odst. 1 zákona o mezinárodní justiční spolupráci, přičemž nepřijal stěžovatelem navrhovaný písemný slib ani elektronický monitorovací systém jako záruky nahrazující vazbu. Podle městského soudu nebyly známy žádné okolnosti zabraňující vydání stěžovatele k trestnímu stíhání, přičemž nešlo zajistit, aby stěžovatel opět neuprchl z ČR, k níž nemá bližší vztah. Navrhované instituty nahrazující vazbu nebyly schopny tyto obavy rozptýlit. Stížnost stěžovatele vrchní soud zamítl, neboť se ztotožnil se závěry městského soudu.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že skutková zjištění soudů nemají oporu ve spise, že vrchní soud dostatečně nevypořádal jeho námítky a že řádně neodůvodnil své rozhodnutí. Soudy nerozhodly o jeho návrhu na přijetí peněžitě záruky, ačkoliv byl bezvadný. Pokud měly za to, že obsahuje nedostatky, měly stěžovatele vyzvat k jejich odstranění.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Účelem předběžné vazby je zajištění dosažitelnosti osoby, o jejíž vydání jde. Důvodnost z obavy útěku musí být založena konkrétním jednáním dané osoby, případně jinými závažnými okolnostmi věci. Rovněž je třeba zohlednit povahu trestné činnosti, pro kterou je osoba stíhána. Obava z útěku nemůže být založena jen na obecných úvahách. Pouhá absence právního či faktického vztahu k ČR ani hrozba vysokého trestu k uvalení předběžné vazby nestačí.

V posuzované věci soudy důvodnost stěžovatelovy vazby posoudily nedostatečně. Svá rozhodnutí založily na tom, že stěžovatel nemá vztah k ČR a že se vyhýbá trestnímu stíhání ve své zemi. Podle Ústavního soudu však v kontextu námitek stěžovatele, které soudy ani řádně nevypořádaly, nebylo možno dospět k závěru, že vazba byla bez dalšího důvodná. Samotná neochota stěžovatele vrátit se ze zahraničí podle Ústavního soudu neprokazuje riziko útěku.

Byť časová souvislost mezi tvrzeným dokonáním trestného činu v Kyrgyzstánu a odcestováním ze země byla i podle Ústavního soudu podezřelá, bez dalších důkazů šlo o pouhou spekulaci. Navíc stěžovatel ze země již dříve opakovaně odcestoval za rodinou, a bez dalších prokázaných skutečností tak nebylo možno učinit jednoznačný závěr o stěžovatelově vyhýbání se trestnímu stíhání. Stěžovatel navíc s orgány činnými v trestním řízení spolupracuje, nebyl dosud trestně stíhán, v řízení byl prostřednictvím obhájce aktivní a navrhoval alternativy k vazebnímu omezení svobody, což svědčilo minimálně o snaze stěžovatele přispívat k řešení situace.

Městský soud pochybil rovněž v tom, že nerozhodl o návrhu na nahrazení vazby přijetím peněžitě záruky, který v rámci závěrečného návrhu učinil obhájce. Ačkoliv návrh nebyl formálně bezvadný a byl formulován spíše vágně, jeho obsah byl patrný. Městský soud měl v takovém případě stěžovatele a jeho právního zástupce poučit o vadách nebo nejasnostech návrhu a vyzvat je k jejich odstranění, což však neučinil.

S ohledem na zjištěná pochybení obecných soudů Ústavní soud stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí pro porušení práva stěžovatele na osobní svobodu a spravedlivý proces zrušil.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Dita Řepková. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 612/25

7. 5. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro nepříslušnost

Langášek Tomáš

Podání odporu proti trestnímu příkazu před jeho formálním doručením

Ústavně konformnímu výkladu § 314g trestního řádu odpovídá, že odpor proti trestnímu příkazu může obviněný nebo jeho obhájce účinně podat i před tím, než je obviněnému trestní příkaz formálně doručen.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele L. P. rozhodl I. senát Ústavního soudu nálezelem ze dne 7. 5. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, že postupem Městského soudu v Brně spočívajícím v nakládání s trestním příkazem č. j. 5 T 184/2024-113 ze dne 29. 10. 2024 jako s pravomocným a vykonatelným navzdory tomu, že byl zrušen podáním odporu podle § 314g odst. 2 věty první trestního řádu, došlo k porušení práv stěžovatele podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Městskému soudu zakázal v tomto zásahu pokračovat. Ve zbývající části ústavní stížnost odmítl pro nepříslušnost Ústavního soudu.

Narativní část

Stěžovatel je trestně stíhán pro přečin výtržnictví. Městský soud vydal napadený trestní příkaz, který následně doručoval všem stranám trestního řízení. Obhájci stěžovatele byl doručen dne 12. 11. 2024. Stěžovateli se soud pokoušel neúspěšně doručovat několika způsoby, posléze zjistil jeho jinou adresu, na kterou trestní příkaz doručil dne 13. 1. 2025. Obhájce stěžovatele podal již dne 15. 11. 2024 jménem stěžovatele odpor, v němž výslovně uvedl, že jej podává z pokynu svého klienta a v jeho zastoupení; rovněž ho blíže odůvodnil. Městský soud obhájci zaslal přípis, v němž mu sdělil, že odpor podala neoprávněná osoba, když stěžovateli trestní příkaz nebyl v té době ještě doručen. Městský soud následně prováděl další kroky směřující k výkonu trestního příkazu.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že městský soud nesprávně považoval trestní příkaz za pravomocný, ačkoliv proti němu podal odpor.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Specifikum odporu proti trestnímu příkazu tkví v tom, že jeho účinek není nijak závislý na jeho obsahu. Podala-li jej některá z oprávněných osob, je bez dalšího zrušen; nepodala-li ho žádná oprávněná osoba, nabývá trestní příkaz automaticky právní moci a vykonatelnosti. Účinky odporu tak nastupují ze zákona.

Pokud obecné soudy nesprávně hodnotí odpor jako podaný pozdě nebo neoprávněnou osobou, odpor i přesto vyvolá zamýšlené účinky a dojde jím ke zrušení

trestního příkazu, bez ohledu na to, že s ním takto soudy nenakládají. Jejich postup je jiným zásahem orgánu veřejné moci a vyhoví-li Ústavní soud v takovém případě ústavní stížnosti, zakáže pokračování takového zásahu či přikáže obnovení původního stavu.

Z dřívější judikatury plyne, že obhájce může podat odpor za obviněného a jeho jménem, tj. je k takovému úkonu oprávněn. Rovněž žádné zákonné ustanovení nebrání tomu, aby oprávněná osoba podala odpor ještě dříve, než byl trestní příkaz doručen obviněnému. Účinky odporu v takovém případě nastávají, byť by jí ještě nebyl doručen.

V posuzované věci obhájce stěžovatele podal odpor před uplynutím lhůty pro jeho podání a jednoznačně v něm specifikoval, že ho podává nikoliv svým jménem, ale v zastoupení stěžovatele a že tak činí z jeho pokynu. Ačkoliv z ničeho neplynula pochybnost, že by obhájce jednal proti vůli stěžovatele, městský soud přesto považoval odpor za podaný neoprávněnou osobou, což je postup odporující zdravému rozumu i výše rekapitulovaným judikатурním závěrům.

Ústavní soud shledal, že odpor proti trestnímu příkazu byl ve věci podán včas a osobou oprávněnou, čímž došlo ke zrušení trestního příkazu ze zákona. Ústavní stížnosti proto vyhověl a zakázal městskému soudu, aby pokračoval v porušování práv stěžovatele na přístup k soudu a na veřejné projednání věci v jeho přítomnosti. Návrh stěžovatele na zrušení trestního příkazu Ústavní soud odmítl jako návrh, k jehož projednání není příslušný, neboť ke zrušení trestního příkazu již došlo, a Ústavní soud tak neměl co rušit.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Tomáš Langášek. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 956/25

13. 5. 2025

Vyhověno

Řepková Dita

Nezákonné rozhodnutí o nepřipuštění osoby jako poškozené v trestním řízení

Soud, který podle § 206 odst. 3 trestního řádu bez řádného odůvodnění nezákonně vyloučí účastenství konkrétní osoby v trestním řízení, porušuje právo dané osoby na soudní ochranu a na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 a 4 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele JUDr. Filipa Pundy, insolvenčního správce společnosti KOLALOKA, s. r. o., zrušil I. senát Ústavního soudu nálezelem ze dne 13. 5. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Městského soudu v Brně č. j. 2 T 132/2024 ze dne 18. 3. 2025 pro porušení čl. 36 odst. 1 a 4 Listiny.

Narativní část

Společnost KOLALOKA se dostala do úpadku a na její majetek byl prohlášen konkurz; insolvenčním správcem byl ustanoven stěžovatel. V trestním řízení společnost uplatnila ve fázi přípravného řízení nárok na náhradu škody z pozice poškozené přibližně ve výši 1 milionu Kč. Městský soud odsouhlasil její připojení k trestnímu řízení. Následně napadeným usnesením rozhodl podle § 206 odst. 3 trestního řádu o nepřipuštění společnosti jako poškozené k hlavnímu líčení s ohledem na probíhající insolvenční řízení a na § 140b insolvenčního zákona, který zakazuje rozhodnout o pohledávkách vůči dlužníkovi v době trvání účinků rozhodnutí o úpadku.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že napadené usnesení je nezákonné a nesprávné, neboť užití ustanovení insolvenčního zákona se týká nároků uplatňovaných vůči dlužníkovi, nikoliv nároků dlužníka vůči třetím osobám. Napadeným rozhodnutím došlo k vyloučení účastenství společnosti KOLALOKA v trestním řízení a k odepření možnosti dosáhnout náhrady způsobené újmy v adhezním řízení.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud poukázal na postupně se měnící náhled na roli poškozeného v trestním řízení, v jehož důsledku dochází k posilování ochrany poškozených a prohlubování jejich práv. Trestní řízení již nelze z pohledu poškozených chápat pouze jako doplňkový prostředek k řízení občanskoprávnímu; je tomu spíše naopak. Trestním soudům zákonodárce svěřil rozhodování o adhezních nárocích právě proto, aby poškození mohli dosáhnout plného uspokojení svých nároků zásadně již v trestním řízení a nemuseli podstupovat další řízení před civilními soudy.

V posuzované věci Ústavní soud zjistil, že se městský soud dopustil v přístupu ke stěžovateli, jednajícímu v trestním řízení jménem společnosti KOLALOKA, pochybení, které vedlo k porušení ústavně zaručených práv.

Městský soud odůvodnil nepřipuštění uvedené společnosti coby poškozené k hlavnímu líčení odkazem na § 140b insolvenčního zákona. Z něho vyplývá, že výrok rozhodnutí soudu (jiného orgánu) nemůže až na výjimky znít na plnění, pokud by takové přiznané plnění vůči dlužníkovi mělo povahu pohledávky, popřípadě jiného práva týkajícího se majetkové podstaty, která má být v insolvenčním řízení uplatněna přihláškou pohledávky, nebo na kterou se pohlíží jako na přihlášenou, popř. která se v insolvenčním řízení neuspokojuje.

Citované ustanovení dopadá na situace, ve kterých by na základě rozhodnutí soudu (jiného orgánu) vznikla věřiteli pohledávka vůči dlužníkovi, se kterým se vede insolvenční řízení. To však v nynější věci nehrozí. Společnost KOLALOKA je v úpadku a pokud by byl obžalovaný uznán vinným a měl za povinnost nahradit této společnosti škodu, byl by vůči ní v postavení dlužníka, nikoliv věřitele. Dané ustanovení na popsanou situaci vůbec nedopadá, a v posuzované věci jej proto nebylo možné použít. Postup městského soudu byl nezákonný.

Ačkoliv ne každá nezákonnost zakládá protiústavnost, v nynější věci byl zásah Ústavního soudu nezbytný, neboť pochybením městského soudu došlo k úplnému zamezení přístupu stěžovatele k trestnímu řízení, tj. k odepření přístupu k soudu chráněnému čl. 36 odst. 1 a 4 Listiny.

Podle § 206 odst. 3 trestního řádu může být omezeno, resp. zcela vyloučeno účastenství té osoby v trestním řízení, které práva poškozeného „zřejmě nepřísluší“, tedy vyžaduje prokázání rozhodných skutečností v zesílené míře. Rozhodnutí vydané podle uvedeného ustanovení musí být opřeno o nezpochybnitelné překážky připuštění poškozeného. Soud si v takovém případě musí být jist, že takové osobě práva poškozeného skutečně a zcela zřejmě nepřísluší.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

V posuzované věci však o takovou situaci nešlo. Podle Ústavního soudu z ničeho nevyplývalo, že by společnosti KOLALOKA nepříslušelo postavení poškozené, přičemž ani městský soud nic takového netvrdil, pouze odkázal na § 140b insolvenčního zákona. Takové odůvodnění, omezující se pouze na odkaz na zákonné ustanovení, které navíc na věc vůbec nedopadalo, však bylo nedostatečné a v rozporu s požadavky vyplývajícími z čl. 36 odst. 1 a 4 Listiny. Proto Ústavní soud stížnosti vyhověl a napadené usnesení městského soudu zrušil.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Dita Řepková. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 995/25

20. 5. 2025

Vyhověno

Křestánová Veronika

Nezohlednění doplnění blanketní stížnosti

Pokud stížnostní soud nepřihlédne k odůvodnění doplněného k blanketní stížnosti, ač je měl v době rozhodování o stížnosti k dispozici, může porušit právo účastníka na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud takové rozhodnutí zruší, má-li doplněné odůvodnění reálný potenciál přivodit jiné rozhodnutí.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 20. 5. 2025 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu J. N. usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. 7 To 443/2024 ze dne 10. 1. 2025 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Dne 11. 12. 2024 podal stěžovatel prostřednictvím svého obhájce blanketní stížnost proti usnesení obvodního soudu, kterým zamítl žádost stěžovatele o přerušení výkonu trestu odnětí svobody. Ve stížnosti avizoval, že ji následně doplní o odůvodnění, a to ve lhůtě pěti pracovních dnů. Obvodní soud dne 27. 12. 2024 předložil spis městskému soudu k rozhodnutí o stížnosti – v tu dobu ještě nedoplněné o odůvodnění, ač pětidenní lhůta již uplynula. Stěžovatel stížnost o odůvodnění doplnil podáním z 1. 1. 2025, doručil je obvodnímu soudu a ten je 2. 1. 2025 doručil do datové schránky městského soudu. Městský soud napadeným usnesením stížnost dne 10. 1. 2025 zamítl jako nedůvodnou, neboť stěžovatel stížnost podal bez odůvodnění.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že městský soud doplněné odůvodnění stížnosti nevzal v úvahu, byť mu je obvodní soud doručil před vydáním napadeného usnesení. V doplnění stížnosti se přitom věnoval podstatným aspektům věci. Městský soud se s touto argumentací řádně nevypořádal.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Z ustálené judikatury Ústavního soudu vyplývá, že rozhodne-li soud o opravném prostředku v rozporu se skutečným stavem věci z důvodu předložení neúplného soudního spisu, způsobeného administrativní chybou soudu, jde o zásah do práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny toho, kdo opravný prostředek podává. Není přitom rozhodné, zda soud, který rozhodoval o opravném prostředku, přezkoumal rozhodnutí nalézacího soudu v souladu s revizním principem v celém rozsahu.

Stejná východiska požadavků na vypořádání se s řádně podaným opravným prostředkem se vztahují i na případy, kdy stížnostní soud o stížnosti rozhodl bez přihlédnutí k jejímu včas a řádně doplněnému odůvodnění.

V dané věci stěžovatel prostřednictvím svého obhájce doplnil odůvodnění stížnosti sice až po uplynutí pětidenní lhůty, kterou si pro tyto účely vyhradil, nicméně městský soud měl toto doplněné odůvodnění k dispozici více než týden před vydáním napadeného usnesení. Přesto k němu nepřihlédl a stížnost považoval za neodůvodněnou.

Městský soud jednoznačně pochybil, když rozhodoval na základě neúplné stížnosti. To by však samo o sobě ještě nestačilo ke zrušení napadeného usnesení.

Ústavní soud proto přezkoumal, zda doplněné odůvodnění stížnosti obsahovalo námitky, které napadené usnesení materiálně nevyvrací a které by zároveň měly potenciál přivodit jiné rozhodnutí městského soudu.

Stěžovatel argumentoval tím, že jeho zdravotní stav vyžaduje implantaci ICD kardiostimulátoru. Přerušení výkonu trestu žádal jen pro tento účel, neboť zdravotnické zařízení vězeňské služby zmíněný zákrok neprovádí. Městský soud na tento stěžejní argument nijak nereagoval. Jeho vyvrácení se z napadeného usnesení nedalo dovodit ani výkladem.

Ústavní soud nepředjímal, zda je stěžovatelovo tvrzení o nutnosti implantace kardiostimulátoru opodstatněné. Nicméně nepřehlédl, že stěžovatel v průběhu výkonu trestu opakovaně prodělal srdeční selhání.

Požadavek stěžovatele směřující k implantaci kardiostimulátoru proto nelze automaticky považovat za nadbytečný a vyžaduje ze strany obecných soudů náležité posouzení. Městský soud takové posouzení neprovedl, což primárně souviselo s přehlédnutím doplněného odůvodnění stížnosti.

Ústavní soud uzavřel, že napadeným rozhodnutím došlo k porušení práva stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Rozhodnutí proto zrušil.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Veronika Křestánová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 3450/24

21. 5. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost

Ronovská Kateřina

Nepřiznání adhezního nároku zvláště zranitelné oběti na náhradu nemajetkové újmy

Trestní soudy musí o adhezním nároku rozhodnout minimálně v rozsahu náhrady za porušení základních práv. Odkazování poškozeného s celým nárokem do občanskoprávního řízení totiž představuje riziko opětovného prožívání nepříjemných či traumatizujících zážitků, tedy riziko sekundární viktimizace. V opačném případě poruší čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelů nezl. A. A., nezl. B. B. (jedná se o pseudonymy) a C. C. (jedná se o pseudonym) zrušil II. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 21. 5. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy výrok III. rozsudku Nejvyššího soudu č. j. 6 Tdo 660/2024-690 ze dne 3. 9. 2024, pro porušení čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Stěžovatele v útlém věku dlouhodobě zneužíval vedlejší účastník D. D. (jedná se o pseudonym). Dopustil se několika trestných činů a přečinů včetně šíření pornografie a znásilnění. Městský soud mu uložil trest, který mimo jiné zahrnoval náhradu nemajetkové újmy stěžovatelům (každému 600 000 Kč). Na základě odvolání státní zástupkyně rozhodoval vrchní soud, jehož výrok se však náhrady nemajetkové újmy nijak nedotkl. Obviněný (vedlejší účastník) posléze podal dovolání k Nejvyššímu soudu, který svým rozhodnutím zrušil výrok o náhradě nemajetkové újmy stěžovatelům a odkázal je na řízení ve věcech občanskoprávních.

To odůvodnil nedostatečně provedeným dokazováním vrchního soudu v otázce stanovení výše náhrady nemajetkové újmy.

Stěžovatelé v ústavní stížnosti namítali, že vzhledem k provedenému znaleckému zkoumání měly trestní soudy dostatek důkazů, aby o výši náhrady nemajetkové újmy rozhodly samy. V případě občanskoprávního řízení by hrozila další konfrontace s vedlejším účastníkem, při které by mohli stěžovatelé znovu prožívat duševní útrapy způsobené znásilněním. S ohledem na tyto důvody a na postavení stěžovatelů jako zvláště zranitelných obětí měl podle nich Nejvyšší soud o výši náhrady nemajetkové újmy rozhodnout sám. Vydal však překvapivé rozhodnutí, postrádající prvky právní jistoty.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud garantuje širokou míru ochrany nedotknutelnosti osoby danou právem na soukromí.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Pod něj podřazuje jednak autonomii v sexuální oblasti, ale také zásah do tělesné a duševní integrity, včetně způsobení bolesti. Tou mohou být i duševní útrapy, které nepříznivě ovlivňují lidskou psychiku, byť v menší míře než u ublížení na zdraví.

Ústavní soud náhradu nemajetkové újmy poškozeným nevnímá pouze v kontextu soukromého zájmu jednotlivce, ale také v kontextu veřejného zájmu na zjištění trestné činnosti a potrestání pachatele, nápravě způsobené újmy a zajištění přiměřené ochrany oběti před opakováním trestné činnosti. Trestní soudy rozhodují o adhezních nárocích právě proto, aby poškozený nemusel podstupovat dvojí řízení, což může být spojeno s opětovným prožíváním nepříjemných či traumatizujících zážitků. Navíc může v konečném důsledku vést až k rezignaci poškozeného na uplatňování jakýchkoli práv. Při odkazování do občanskoprávního řízení by proto soudy měly zvážit, do jaké míry bude naplněn účel ochrany obětí trestných činů, se zvláštním důrazem na ochranu zvláště zranitelných obětí.

Nejvyšší soud správně připomněl, že trestní soudy musí nárok na náhradu nemajetkové újmy dostatečně kvalitně odůvodnit. Úroveň by měla v zásadě dosahovat obdobných kvalit jako rozhodnutí civilních soudů. Pokud však soudy poškozeným svévolně nepřiznají adhezní nárok, ačkoli pro něj byly splněny všechny podmínky, půjde o porušení práva na spravedlivý proces.

Trestní soud musí přiznat alespoň náhradu újmy vycházející z porušení základních práv poškozeného (resp. přirozených práv v terminologii občanského zákoníku), a to i bez dalšího dokazování. V tomto případě tedy Nejvyšší soud soudům nižšího stupně správně vytkl nedostatečné odůvodnění nároku, protože nebylo jasné, jaký druh nároku rozhodnutím přiznaly, proč a proč právě v takové výši. O nároku či nejméně jeho části však měl sám rozhodnout, nikoli stěžovatele odkázat do občanskoprávního řízení, jelikož šlo o specifický případ – pachatel činnost prováděl dlouhodobě (několik let), na nezletilých (7, 11 a 12 let) a ti byli oběťmi znásilnění. Hrozilo tak, že by v něm mohli být vystaveni riziku sekundární viktimizace a sekundárního traumatu.

Ústavní soud dodal, že trestní soudy přihlíží k majetkové situaci obviněného až tehdy, kdy by pro něj měla stanovená částka likvidační důsledek. Tento výjimečný postup lze využít až poté, co byla výše částky ústavně konformně stanovena. Důvodem může být pouze ohrožení stavem nouze. Nejde tedy o případy, kdy by obviněný musel např. prodat svou nemovitost. S ohledem na výše uvedené došlo k porušení základních práv stěžovatelů na řádný proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení se zásahem do jejich práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí dle čl. 7 odst. 1 Listiny a ochranu lidské důstojnosti a cti dle čl. 10 odst. 1 Listiny.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Kateřina Ronovská. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 10/25

29. 5. 2025

Vyhověno

Procesní – náhrada nákladů řízení – § 62

Řepková Dita

Předpoklady pro rozhodnutí o adhezním nároku v trestním řízení

Je porušením základních práv poškozené osoby v trestním řízení, pokud obecný soud trvá na zpracování znaleckého posudku jako klíčového podkladu pro rozhodnutí o uplatnění adhezního nároku ve smyslu § 2958 občanského zákoníku a současně přes návrh nerozhodne o žádosti o přenesení nákladů za zpracování znaleckého posudku na stát podle § 151a trestního řádu, přestože k němu jsou splněny zákonné podmínky.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky Petry P. (jedná se o pseudonym) zrušil I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 29. 5. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 4 To 361/2024-512 ze dne 4. 11. 2024 pro porušení čl. 7 odst. 1, čl. 10 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Krajskému soudu uložil nahradit stěžovatelce náklady řízení před Ústavním soudem.

Narativní část

Stěžovatelka vystupovala jako poškozená v trestním řízení proti bývalému partnerovi, který se vůči ní dopustil trestných činů týrání osoby žijící ve společném bydlí, nebezpečného vyhrožování a společně s nimi i přečinu ohrožování výchovy dítěte. Okresní soud v odsuzujícím rozsudku stěžovatelku odkázal s nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

Stěžovatelka v řízení uplatňovala nároky plynoucí z jejího statusu zvláště zranitelné oběti, konkrétně nárok na zamezení kontaktu s obžalovaným a zabránění další viktimizaci a nárok na přenesení nákladů za zpracování znaleckého posudku na stát. O těchto žádostech okresní soud nijak nerozhodl. Krajský soud stěžovatelčino odvolání napadeným usnesením zamítl. Ztotožnil se se závěrem okresního soudu, že z provedených důkazů nebylo možné jednoznačně rozhodnout o stěžovatelčině nároku a další dokazování – přibrání soudního znalce – by nepřiměřeně prodloužilo řízení. Uvedl, že okresní soud pochybil, nerozhodl-li o stěžovatelčiných návrzích, v dané fázi se však již pochybení nedalo napravit. Šlo-li o návrh na přenesení nákladů na zpracování znaleckého posudku na stát, i zde okresní soud postupoval nesprávně; nic však stěžovatelce nebránilo, aby si znalecký posudek nechala zpracovat na vlastní náklady a o jejich úhradu požádala zpětně.

V ústavní stížnosti stěžovatelka namítala porušení práva na nedotknutelnost osoby a soukromí, práva na zachování lidské důstojnosti a práva na soudní ochranu. Soudy nerozhodly o jejím řádně uplatněném nároku v trestním řízení a nezohlednily její postavení a nároky vyplývající ze statusu zvláště zranitelné oběti.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Stěžovatelčiny námitky směřovaly jednak proti rozhodnutí o jejím nároku v adhezním řízení, jednak proti procesním pochybením okresního soudu ve vztahu k jejímu statusu zvláště zranitelné oběti. V obou těchto oblastech Ústavní soud shledal důvod k zásahu.

Rozhodování o adhezních nárocích poškozených bylo svěřeno trestním soudům právě proto, aby poškození mohli dosáhnout uspokojení již v trestním řízení a nemuseli podstupovat další řízení – občanskoprávní. Do něho je možné poškozené odkázat až tehdy, není-li možné o jejich nároku rozhodnout v trestním řízení, přičemž tento postup trestní soudy musejí náležitě odůvodnit. Odkazování poškozených do občanskoprávního řízení nelze nadužívat.

Ve vztahu k prokazování způsobené újmy pro účely jejího vyčíslení podle Ústavního soudu nemůže obstát teze, že jediným podkladem pro rozhodování o adhezním nároku je znalecký posudek. Takový postup je v rozporu s § 2958 občanského zákoníku, neboť jedním z kritérií pro určování náhrady nemajetkové újmy na zdraví nebo životě je zásada slušnosti a je na úvaze soudu, jak výši odškodnění konkrétně stanoví a odůvodní.

Zadání znaleckého posudku přichází na řadu až v situaci, kdy to je pro stanovení výše odškodnění nezbytné. Stejně tak soudy nemohou rezignovat na požadavek předvídatelnosti soudního rozhodování, do kterého se promítá princip závaznosti judikatury, v tomto případě týkající se prokazování újmy pro účely jejího vyčíslení, k němuž se Ústavní soud ve svých rozhodnutích již opakovaně vyjadřoval. Soudy v posuzované věci na tuto judikaturu i přes stěžovatelčinu argumentaci nijak nereagovaly a zmíněnými zásadami pro rozhodování o adhezních nárocích se neřídily.

Výše řečené platí i pro rozhodování o náhradě újmy na přirozených právech podle § 2956 a § 2957 občanského zákoníku. Ačkoliv je nutné tuto újmu odlišovat od jiných druhů psychické újmy, soudy jsou povinny rozhodnout i o takovém nároku již v trestním řízení a rozhodnutí řádně odůvodnit, a to bez lpění na konkrétních podkladech, které zákon za povinné nepokládá.

Odůvodnění okresního soudu bylo nedostatečné. Uvedený soud nijak nerefletoval různou povahu stěžovatelčiných nároků a nevzal v potaz ani závěry znaleckých posudků vypracovaných v trestním řízení, na které sama stěžovatelka poukazovala. Stěžovatelce zcela upřel možnost domáhat se svého nároku, neboť jí stanovil požadavek (vypracování znaleckého posudku), který nemohla sama splnit, a následně ignoroval její návrh na přenesení nákladů na stát. V tomto kontextu bylo podle Ústavního soudu absurdním vysvětlení krajského soudu, že náklady stěžovatelka mohla uhradit sama a uplatnit je až následně. Krajský soud se nepokusil o nápravu pochybení okresního soudu a způsob jejich ospravedlnění ani jeho vysvětlující odůvodnění nemohlo obstát.

S ohledem na uvedené Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl a napadené usnesení krajského soudu pro rozpor s čl. 7 odst. 1, čl. 10 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny zrušil.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Dita Řepková. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 838/25

13. 5. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost

Procesní – náhrada nákladů řízení – § 62

Křestánová Veronika

Náhrada újmy na zdraví v podobě ztížení společenského uplatnění a náklady řízení

Je-li předmětem řízení náhrada nemajetkové újmy na zdraví, včetně náhrady ztížení společenského uplatnění, je při určení výše náhrady nákladů řízení třeba ve vztahu k úkonům právní služby do konce roku 2024 postupovat i za účinnosti občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. podle § 8 odst. 1 advokátního tarifu ve znění účinném do 31. 12. 2024. Nikoliv tedy z tarifní hodnoty podle § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu jako u jiných náhrad nemajetkové újmy na osobnostních právech. Opačný postup může znamenat porušení ústavně zaručených práv na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky B. K. zrušil II. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 13. 5. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy výroky II a III rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 70 Co 186/2024-649 ze dne 18. 7. 2024 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve zbývajících částech ústavní stížnosti odmítl pro zjevnou neopodstatněnost. Stěžovatelce neuložil povinnost nahradit vedlejší účastníci náhradu nákladů řízení.

Narativní část

Stěžovatelka se v souvislosti s nevydařenou operací domáhala po nemocnici, vedlejší účastníci, odškodnění újmy na zdraví ve výši 5 000 000 Kč s příslušenstvím. Po kasačním zásahu Ústavního soudu nálezem sp. zn. I. ÚS 1010/22 ve věci znovu rozhodoval obvodní soud, který napadeným rozsudkem uložil nemocnici povinnost zaplatit stěžovatelce – nad rámec již dříve pravomocně přiznaných přibližně 703 tisíc Kč s příslušenstvím – dalších 600 tisíc Kč s příslušenstvím (výrok I). Ohledně zbývajících více než 3,5 milionu Kč s příslušenstvím žalobu zamítl (výrok II) a dále rozhodl o nákladech řízení účastníků, nákladech státu a doplatku soudního poplatku.

Městský soud rozsudek obvodního soudu ve vyhovujícím výroku o věci samé, v zamítavém výroku o věci samé, ve výroku o nákladech státu, jakož i ve výroku o doplatku soudního poplatku potvrdil (výrok I), ve výroku o náhradě nákladů řízení mezi účastníky rozsudek obvodního soudu změnil jen tak, že jejich celková výše činí 164 165,50 Kč, jinak i v tomto výroku rozsudek potvrdil (výrok II) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (výrok III). Dovolání stěžovatelky Nejvyšší soud odmítl.

Stěžovatelka považovala přiznanou náhradu za ztížení společenského uplatnění v celkové výši 1,3 milionu Kč za objektivně nedostatečnou, nemající oporu v provedeném dokazování a nesouladnou se zásadami slušnosti zakotvenými v § 2958 občanského zákoníku.

Městský soud podle názoru stěžovatelky pochybil také při rozhodování o nákladech řízení, když při stanovení jejich výše vycházel v rozporu s judikaturou Ústavního soudu z tarifní hodnoty 50 000 Kč.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud primárně zkoumal, zda napadená rozhodnutí splnila požadavky vyslovené ve zrušujícím nálezu sp. zn. I. ÚS 1010/22, zejména kritické posouzení závěrů znalce. Uzavřel, že obecné soudy důsledně vycházely ze závazného právního názoru Ústavního soudu, rozhodly na základě řádně zjištěného skutkového stavu a provedené důkazy hodnotily způsobem založeným nejen na Metodice k náhradě za bolest a ztížení společenského uplatnění („Metodika“) a závěrech znalce, ale také přihlédly k následným psychickým potížím a nasazené psychiatrické medikaci stěžovatelky. Z postupu obvodního i městského soudu po kasačním nálezu Ústavního soudu jednoznačně vyplývá, že vzaly na zřetel doporučující charakter Metodiky a důkazy hodnotily každý zvlášť a všechny ve své vzájemné souvislosti, jak jim ukládá zásada volného hodnocení důkazů zakotvená v § 132 občanského soudního řádu. Míru ztížení společenského uplatnění (11 %) tedy soudy nestanovily nahodile či spekulativně.

Ústavněprávní deficit však Ústavní soud shledal ve výroku II napadeného rozsudku městského soudu. Odvolací soud totiž změnil výrok III rozsudku obvodního soudu o nákladech řízení mezi účastníky, při jejichž stanovení obvodní soud vycházel – v souladu s judikaturou Ústavního soudu – z celkové stěžovatelce přisouzené částky, tedy z tarifní hodnoty 1 304 072 Kč. Oproti obvodnímu soudu, který náklady stěžovatelky určil ve výši 457 493 Kč, přiznal stěžovatelce pouze 164 165,50 Kč, tedy částku téměř třikrát nižší. Přitom jen za fázi řízení do vydání zrušujícího nálezu Ústavního soudu městský soud přiznal stěžovatelce svým prvním rozsudkem 307 490 Kč, tedy téměř dvakrát tolik.

Řízení pak pokračovalo a stěžovatelka před obvodním soudem dosáhla zvýšení náhrady, tedy výsledku řízení, se kterým se pojí právo na náhradu nákladů řízení. Městský soud svůj postup odůvodnil ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu a některými usneseními Ústavního soudu, avšak tu již překonal nálezn sp. zn. I. ÚS 3362/22, na který stěžovatelka poukazovala v ústavní stížnosti.

Přestože nálezn sp. zn. I. ÚS 3362/22 byl vydán až po napadeném rozsudku městského soudu, k závěrům, že ve sporech o náhradu nemajetkové újmy na zdraví nelze automaticky aplikovat náhradní tarifní hodnotu podle § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu ve znění do 31. 12. 2024, dospěl Ústavní soud už dříve (srov. nálezy sp. zn. IV. ÚS 1788/23 a sp. zn. II. ÚS 3192/23).

Výkladové nejasnosti, vyplývající z nekoncepčního pojetí výpočtu odměny za právní zastoupení v minulosti, které nezohledňovalo u sporů o náhradu za újmu na zdraví právní a skutkovou složitost věci, jsou k dnešnímu dni již odstraněny v důsledku přijetí vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 258/2024 Sb., kterou se měnil advokátní tarif.

Bodem 9 této vyhlášky je do advokátního tarifu zaveden nový § 9a, podle jehož odst. 1 písm. a) se za tarifní hodnotu ve věcech osobnostních práv s návrhem na náhradu nemajetkové újmy považuje výše peněžitého plnění nebo cena věci anebo práva, nejvýše však částka 500 000 Kč. Tato právní úprava je však účinná až ode dne 1. 1. 2025 a nemá vliv na rozhodování soudu o nákladech řízení ve věcech stěžovatelky.

Ústavní soud uzavřel, že městský soud výrokem II napadeného rozsudku porušil stěžovatelčina práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, a proto výrok II a akcesorický výrok III zrušil.

Soudkyní zpravodajkou v dané věci byla Veronika Křesťanová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 3378/24

7. 5. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost

Jirsa Jaromír

Porušení práv cizojazyčného otce opatrovníckými soudy; asymetrická střídavá péče

Nemožnost účastníka řízení efektivně participovat na jednání prostřednictvím svého advokáta z důvodu jazykových omezení může představovat porušení práva na rovnost účastníků v řízení ve spojení s právy na tlumočníka a na projednání věci v jeho přítomnosti podle čl. 37 odst. 3 a 4 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Byť lze rovnocennosti podílu obou rodičů na péči o dítě obecně dosáhnout i prostřednictvím modelu péče jednoho z rodičů za současné úpravy tzv. širokého styku s druhým rodičem, opatrovnícké soudy mají povinnost zvážit rovněž možnost svěřením dítěte do asymetrické střídavé péče, která může pro rodiče představovat významnou symbolickou hodnotu.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele Q. E. J. L. zrušil I. senát Ústavního soudu náleznem ze dne 7. 5. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 18 Co 251/2024-156 ze dne 28. 8. 2024 pro porušení čl. 32 odst. 4, čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 3 a 4 a čl. 38 odst. 2 Listiny. Ve zbývající části ústavní stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

Narativní část

Vedlejší účastnice a stěžovatel – původem Francouz – jsou rodiči dvou nezletilých dcer v předškolním věku.

Styk probíhal na základě dohody rodičů tzv. asymetrickou formou ve prospěch vedlejší účastnice. Z pohovoru s nezletilými vyplynulo, že dcery mají rády oba rodiče a chtějí být s oběma. Obvodní soud svěřil obě nezletilé do střídavé péče s intervalem střídání po jednom týdnu a rozhodl o výživném. Soud měl předpoklady pro střídavou péči za splněné a poukázal mimo jiné, že dosavadní rozsah styku nezletilých se stěžovatelem se od nového režimu téměř neliší. Městský soud napadeným rozsudkem rozhodnutí obvodního soudu změnil a nezletilé svěřil do péče vedlejší účastnice.

Upravil styk se stěžovatelem na lichý týden ve středu odpoledne a v sudý týden od čtvrtka do pondělí; dále rozhodl o úpravě prázdninového styku a výživném.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že rozhodnutí městského soudu je v rozporu s nejlepším zájmem nezletilých, jelikož doposud fakticky probíhal režim péče v procentuálním poměru 55:45. Nezletilé chtějí být s oběma rodiči a jsou na střídání zvyklé. Další námitky směřovaly proti hodnocení důkazů městským soudem a proti jeho postupu při jednání, kdy stěžovateli, který mluví primárně francouzsky, nebyl zajištěn dostatečný prostor pro tlumočení.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud shledal pochybení městského soudu zaprvé v tom, že se stěžovatelem jednal bez přítomnosti tlumočnicka, aniž jeho advokátce poskytl dostatečný prostor na tlumočení. Zadruhé neodůvodnil, proč nebylo v zájmu nezletilých jejich svěřením do střídavé péče rodičů.

Ústavní soud poukázal na zásadu rovnosti účastníků řízení, právo na projednání věci v přítomnosti účastníka a na právo na tlumočnicka. Zmíněné ústavní garance zaručují, aby účastníkovi řízení byly zajištěny podmínky k plnohodnotné účasti na jednání, nikoliv jen formální. Účastník musí mít možnost obsahu jednání skutečně rozumět, přičemž v případě pochybností soud musí učinit odpovídající opatření. Jedním z nich je ustanovení tlumočnicka, nicméně ani to nezabývá soud povinností se přesvědčit, že účastník má skutečně možnost na jednání plně participovat, že tlumočení je dostatečné a že mu umožňuje adekvátně reagovat v průběhu celého řízení. Pokud účastník prohlásí, že tlumočení nepotřebuje, nicméně v průběhu jednání se ukáže opak, může vzít svůj původní souhlas s jednáním bez tlumočnicka zpět; soud musí účastníka o této možnosti poučit, případně zvážit přijetí kroků k zajištění jeho plnohodnotné účasti na jednání.

V posuzované věci se ustanovený tlumočnick bez omluvy nedostavil na jednání městského soudu. Ústavní soud ocenil postup předsedkyně senátu, která flexibilně reagovala poučením stěžovatele o právu na tlumočení a sdělením, že je přítomna členka senátu, která rozumí francouzsky. Předsedkyně se rovněž opakovaně ujistila, že stěžovatel souhlasí s jednáním bez tlumočnicka a s tím, že mu bude tlumočit jeho advokátka. Tyto kroky přitom skutečně zajistily, že převážná část jednání proběhla za plné a efektivní účasti stěžovatele.

Problematická situace nicméně nastala v pozdější části jednání, z jehož záznamu bylo zřejmé, že advokátka stěžovateli tlumočit nestíhala a nezvládala proto ani reagovat na tvrzení vedlejší účastnice, matky dětí, na což soud opakovaně upozornila. Městský soud měl v dané situaci advokátce poskytnout dostatek prostoru k nápravě, případně se měl ujistit, zda je i přes absenci tlumočnicka nadále zajištěna účinná participace stěžovatele na jednání, či zda má námitky advokátky chápat jako odvolání souhlasu s jednáním bez tlumočnicka; nic z toho však neučinil. Pochybení městského soudu bylo přitom o to závažnější, že v této části jednání vedlejší účastnice tvrdila řadu skutečností ke kvalitě komunikace rodičů a jejich neshod ohledně úhrady běžných nákladů nezletilých, což byly nosné důvody, pro které soud nakonec přistoupil ke změně formy péče.

Ke druhému pochybení Ústavní soud rekapituloval kritéria, která soudy musejí vzít v úvahu při rozhodování o úpravě výchovných poměrů (pokrevní pouto, míra zachování rodinných vazeb, schopnost péče a zajišťování potřeb dítěte, přání dítěte). Naplňují-li je oba rodiče podobnou měrou a mají-li skutečný zájem pečovat o dítě, je třeba vycházet z předpokladu, že v nejlepším zájmu dítěte je péče obou rodičů. Ačkoliv soudy ani v takové situaci nemusejí automaticky přistoupit ke svěřením dítěte do střídavé péče, musejí minimálně tuto možnost vážně zohlednit a přesvědčivě odůvodnit případné odlišné rozhodnutí. Střídavá péče nemusí být dokonale symetrická, vhodnější často může být tzv. asymetrický model. Při rozhodování o úpravě péče o dítě má přitom střídavá péče v asymetrické formě přednost před modelem péče jednoho rodiče s širokou úpravou styku druhého, neboť střídavá péče (ať už rovnoměrná či nerovnoměrná) lépe umožňuje zachovat princip rovnosti rodičů. V takovém modelu se žádný z nich nemůže opírat o větší „oprávnění“ na dítě. Model střídavé péče má i významnou symbolickou hodnotu.

Městský soud východiska nezohlednil a v odůvodnění rozsudku dostatečně nevysvětlil, proč v dané situaci skutečně nebyla střídavá péče vhodná; důvody, které uvedl, podle Ústavního soudu nebyly dostatečné. Proto ústavní stížnosti částečně vyhověl a zrušil napadený rozsudek městského soudu. Ve zbývajících částech ji odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Jaromír Jirsa. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 2423/24

21. 5. 2025

Zamítnuto

Ronovská Kateřina

Právo a povinnost styku s dítětem jako integrální součást rodičovské odpovědnosti

Rodičovská odpovědnost zahrnuje i povinnosti rodičů vůči dítěti, včetně práva a povinnosti styku. V případě návrhu na změnu úpravy styku, spočívající v rozšíření styku s nepečujícím rodičem, který je ke styku způsobilý, soud musí posoudit, zda návrh představuje úpravu poměrů nezletilých dětí, která je v souladu s jejich nejlepším zájmem. Postup soudu, který návrh zamítne na základě obecného argumentu, že povinnost státu zajistit právo dítěte na styk s rodiči je třeba chápat pouze jako právo rodiče, nikoliv jako povinnost, může založit rozpor s právem na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 21. 5. 2025 zamítl II. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy návrh stěžovatelky K. V. na zrušení rozsudku Krajského soudu v Praze č. j. 100 Co 59/2024-1406 ze dne 3. 7. 2024 a rozsudku Okresního soudu v Mladé Boleslavi č. j. 26 P 347/2019-1166 ze dne 16. 1. 2024.

Narativní část

Okresní soud napadeným rozsudkem zamítl návrh stěžovatelky (matky) na změnu úpravy styku otce s nezletilými dětmi. Ztotožnil se tak se svými předchozími závěry, že rodiče nelze ke styku s dětmi nutit, i když péče a výchova jsou součástí rodičovské odpovědnosti, tedy práv a povinností k dítěti. Krajský soud napadeným rozsudkem právní závěry okresního soudu potvrdil. Uzavřel, že soudní rozhodnutí otci stanovilo oprávnění se s nezletilými stýkat, nikoliv povinnost ke styku, a nelze proto jeho styk s nimi vynutit výkonem rozhodnutí.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítala, že napadená rozhodnutí porušují právo nezletilých stýkat se s otcem v rozsahu, který je v jejich zájmu. Stěžovatelka tvrdila, že oprávnění rodiče ke styku odpovídá i jeho povinnost styk realizovat; ostatně i trestní právo chápe rodičovskou odpovědnost především jako povinnost, proto by měl podle ní soud otci stanovit širší rozsah styku a větší podíl na péči.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud se v projednávané věci zabýval otázkou, zda mohou obecné soudy zamítnout návrh na rozšíření styku nezletilých s nepečujícím rodičem (v době prázdnin) s argumentem, že takové rozhodnutí není možné, neboť v případě uložené povinnosti styku s nezletilými by nebylo možné nařízení výkonu rozhodnutí. Stěžovatelka se totiž na okresní soud obrátila s návrhem na změnu úpravy s tvrzením, že ji považuje za nutnou z důvodu potřeby uspořádání poměrů nezletilých o prázdninách. Uvedla, že v průběhu školního roku 2023/2024 mají nezletilí 20 dní prázdnin a dále dvoutýdenní letní prázdniny, přičemž během všech prázdninových dní musí péči zajistit sama zejména

čerpáním své dovolené nebo zajištěním táborů, na které však otec nepřispívá. Proto navrhovala rozšířit styk otce během všech školních prázdnin.

Ústavní soud zdůraznil, že rodinné vztahy jsou specifické a vymáhání styku může být z mnoha důvodů problematické, neúčelné či dokonce nesouladné s nejlepším zájmem dítěte. Je to totiž právě nejlepší zájem dítěte, který by měl být hlavním kritériem, které musí soudy při svém rozhodování soudů zohlednit. Řízení o úpravě poměrů k dítěti je třeba chápat komplexně a tak, že zahrnuje jak rozhodnutí o péči, tak o styku, neboť tato dvě rozhodnutí spolu velmi úzce souvisejí. Materiálně se totiž rozhoduje o období, po které bude dítě trávit čas s daným rodičem.

Ústavní soud chápe styk rodiče s dítětem nejen jako právo styku, ale i jako povinnost rodiče se stýkat se svým dítětem. Zároveň si uvědomuje, že v některých rozhodnutích se stále objevuje pouze výrok o tom, že je rodič oprávněn stýkat se s dítětem, bez odpovídající povinnosti styku ve stejném časovém úseku. K tomu uvedl, že styk rodičů s dítětem představuje nejen jejich právo, ale i povinnost, neboť osobní styk mezi rodičem a dítětem náleží mezi vzájemná práva a povinnosti. Tedy: právu na styk dítěte odpovídá povinnost rodiče styk realizovat. Nepečujícimu rodiči pak svědčí povinnost styku s dítětem; tu je možné rodiči stanovit soudním rozhodnutím za předpokladu, že je takové rozhodnutí v nejlepším zájmu dítěte. Rodiče by se měli, pokud možno, na styk dítěte dohodnout. Soud styk upraví, pokud se rodiče nedohodou, nebo vyžaduje-li to zájem na výchově dítěte a poměry v rodině.

Předpokladem pro soudní rozhodnutí o styku dítěte a rodiče je zhodnocení schopností rodiče včetně jeho motivace a postoje k trávení společného času s dítětem. V posuzovaném případě je otec nezletilých schopen se o nezletilé postarat. Soudy tedy mohly zjevně rozhodnout o stěžovatelčině návrhu o rozšíření rozsahu styku nezletilých s otcem.

Ústavní soud také nesdílí názor obecných soudů, že soudním rozhodnutím není možné stanovit povinnost rodiče stýkat se s dítětem z důvodů, že nelze nařídit výkon rozhodnutí. Souhlasí se stěžovatelkou, že obecně není vyloučen soudní výkon i takového rozhodnutí, jehož obsahem je určení, kdy a jak se má rodič s nezletilým dítětem stýkat, neboť k opačnému řešení neshledává žádný legitimní důvod.

Závěr obecných soudů, které zamítly návrh na změnu úpravy styku otce s nezletilými pouze na základě obecného argumentu, že povinnost státu zajistit právo dítěte na styk je třeba chápat pouze jako oprávnění se s nezletilými stýkat, nikoliv zajištění povinnosti ke styku, nemůže obstát.

Obecné soudy měly naopak povinnost posoudit stěžovatelčinu argumentaci a zhodnotit, zda návrh na rozšíření prázdninového styku nezletilých s otcem představuje úpravu poměrů, která je v souladu s jejich nejlepším zájmem. Jejich postup tak mohl představovat porušení práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny. Ke kasaci napadených rozhodnutí však Ústavní soud nepřistoupil. Stěžovatelka totiž nenamítala porušení jejího práva na soudní ochranu, ale porušení tohoto práva u nezletilých, aniž však měla právo za ně podat ústavní stížnost. Toto právo svědčilo koliznímu opatrovníkovi, který stížnost nepodal.

Soudkyní zpravodajkou v dané věci byla Kateřina Ronovská. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 603/25

15. 5. 2025

Zamítnuto

Šámal Pavel

Nejlepší zájem dítěte při rozhodování o úpravě styku s nezletilou

Obecné soudy musí posuzovat problematiku svěření nezletilých do péče rodičů s přihlédnutím k jejich nejlepšímu zájmu ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Při jeho hledání musí soudy vzít s přibývajícím věkem dítěte a jeho narůstající rozumovou a emocionální vyspělostí v úvahu i jeho přání. Nemohou však vycházet izolovaně pouze z jeho názoru, musí vzít v úvahu všechny významné okolnosti pro posouzení. Při rozhodování o úpravě poměrů k dětem musí soudy vycházet z individuálního rozměru každého případu.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 15. 5. 2025 zamítl II. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy návrh stěžovatele M. P. na zrušení rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 26 Co 229/2024-856 ze dne 10. 12. 2024.

Narativní část

Stěžovatel napadl rozsudek krajského soudu, který změnil prvostupňové rozhodnutí tak, že stěžovatel se smí stýkat s nezletilou každý kalendářní týden v úterý a pátek od 19:00 písemnou komunikací prostřednictvím aplikace Messenger v rozsahu minimálně 30 minut. Matka musí nezletilou na tento styk s otcem připravit a kontakt zajistit.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že soudy při svém rozhodování nepřihlédly ke stanovisku nestranné, soudem ustanovené znalkyně. Vycházely z názoru nezletilé, který je po mnoholetém ovlivňování ze strany matky deformován tak, že téměř desetiletá dcera není schopna objektivně rozpoznat svůj nejlepší zájem a validním způsobem rozhodnout o vyloučení styku s druhým rodičem. Stěžovatel nesouhlasil s tím, že soudy nevyhověly jeho návrhu na úpravu osobního styku s dcerou.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud uvedl, že podle článku 3 Úmluvy o právech dítěte musí být zájem dítěte předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány. Článek 9 odst. 3 Úmluvy o právech dítěte zakotvuje právo dítěte odděleného od jednoho nebo obou rodičů udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči, ledaže by to bylo v rozporu se zájmy dítěte. Při rozhodování o poměrech k nezletilým dětem včetně úpravy styku s rodičem musí obecné soudy komplexně zjišťovat a posuzovat nejlepší zájem daného dítěte včetně konkrétních okolností daného případu, aby hájily nejlepší zájem dítěte a současně respektovaly právo na ochranu před nesprávným zasahováním do rodinného života podle čl. 10 odst. 2 Listiny. Pokud rozhodnutí o podobě styku nebrání zvláštní okolnosti, součástí práva na soudní ochranu a zároveň práva na ochranu rodičovství je nastavení pokud možno rovnoměrné péče každého z rodičů.

Obecné soudy při rozhodování o úpravě styku otce s nezletilou vyšly ze skutkového zjištění, že otec od roku 2017, kdy nezletilé byly tři roky, trpí organickou poruchou

osobnosti, která mimo jiné významně změnila jeho chování, neboť v důsledku jeho onemocnění u něj došlo k povahovým změnám. Při rozhodování o styku vycházel krajský soud ze závěrů znalkyně i psychologek, které se shodly na tom, že za stávajícího stavu není nezletilá připravena, aby se s otcem osobně setkala, a to ani v neutrálním prostředí za přítomnosti odborníka. Rovněž opatrovník nezletilé zdůraznil, že dcera osobní setkání s otcem absolutně odmítá, není na něj připravena. Proto není možné, aby byl otcí osobní styk s nezletilou upraven.

Ústavní soud uvedl, že v posuzované věci byla rodinná situace po celou dobu řízení aktivně řešena za účasti řady odborníků. Psychologická podpora byla poskytována všem členům rodiny a došlo k asistovaným kontaktům otce s nezletilou. Ze skutkových zjištění vyplývá, že vztahová vazba mezi otcem a nezletilou je výrazně narušená. Odborné posudky a vyjádření se shodují na tom, že za stávajícího stavu není nezletilá připravena, aby se s otcem osobně setkala. V případě, že by došlo k obnovení asistovaných kontaktů mezi ním a dcerou, jak otec požaduje, reálně hrozí regrese psychického stavu nezletilé.

Oba soudy měly při rozhodování na zřeteli především zájem nezletilé, který je předním hlediskem při rozhodování soudů ve věcech dětí. Při svém rozhodování vzaly v úvahu i další významné okolnosti pro posouzení věci, mimo jiné rozumovou a emocionální vyspělost i věk nezletilé, její názor a postoj k realizaci jejího styku s otcem, ale i její zdravotní, resp. psychický stav, stejně jako zdravotní stav otce a chování k nezletilé.

Ústavní soud závěry krajského soudu, resp. i okresního soudu, o úpravě styku ve formě písemné komunikace prostřednictvím aplikace Messenger v této nastalé specifické situaci považoval za řádně odůvodněné. Obecným soudům tak nemohl z ústavněprávního hlediska cokoliv vytknout.

Ústavní soud navzdory námitkám stěžovatele nezjistil kvalifikované pochybení, které by mohlo vést k porušení základních práv jeho či nezletilé. Apeloval na obecné soudy, aby v předmětné věci s ohledem na nastavení základního rámce rodinného fungování a nastalou situaci nerezignovaly na obnovení vztahu mezi stěžovatelem a nezletilou. Dodal, aby se pokusily co nejpečlivěji tuto nepříznivou situaci monitorovat a všemi jim dostupnými právními prostředky usilovaly o vytvoření pozitivního vztahu mezi stěžovatelem a jeho dcerou. Připomněl § 909 občanského zákoníku, podle něhož může soud – v případě změny poměrů – změnit rozhodnutí o výkonu povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti i bez návrhu.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Pavel Šámal. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

IV. ÚS 3310/24

7. 5. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro nepřípustnost

Fiala Josef

Smlouva o vzdělávání na soukromé vysoké škole jako spotřebitelská smlouva

Smlouva o vzdělávání na soukromé vysoké škole má pro účely ochrany spotřebitele povahu spotřebitelské smlouvy dle § 1810 občanského zákoníku. Žalobní nárok v podobě neuhrazeného školného vyplývá ze soukromoprávního vztahu ze spotřebitelské smlouvy, uplatní se tedy zákonná výjimka z výluky civilního dovolání. Odmítne-li Nejvyšší soud dovolání týkající se neuhrazeného školného jako nepřípustné dle § 238 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu, porušuje tím právo dovolatele na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky Moniky Senčákové zrušil IV. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 7. 5. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Nejvyššího soudu č. j. 33 Cdo 2186/2024-306 ze dne 25. 9. 2024 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve zbylém rozsahu ústavní stížnost odmítl pro nepřípustnost.

Narativní část

Vedlejší účastnice, soukromá vysoká škola, se po stěžovatelce domáhala zaplacení neuhrazeného školného ve výši 14 651 Kč s úrokem z prodlení a smluvní pokuty. Obvodní soud žalobě vyhověl v plném rozsahu. Městský soud zamítl žalobu co do smluvní pokuty, jinak rozsudek potvrdil. Povinnost stěžovatelky platit školné byla stanovena vnitřním předpisem vedlejší účastnice. Poplatková povinnost se vázala na skutečnost, že stěžovatelka se stala studentkou vedlejší účastnice na základě rozhodnutí o přijetí ke studiu. Smlouvu uzavřenou mezi stěžovatelkou a vedlejší účastnicí městský soud vyhodnotil jako smlouvu spotřebitelskou. Nejvyšší soud odmítl dovolání jako nepřípustné, protože směřovalo proti rozhodnutí o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč. Zároveň neshledal, že by spor spadal pod ochranu spotřebitele, kde hodnota sporu nemá vliv na přípustnost dovolání. Podle něj totiž školné nepředstavuje protiplnění za poskytnutou službu, ale podíl studenta na nákladech za studium.

Stěžovatelka vznesla řadu námitek, mj. že Nejvyšší soud nesprávně posoudil přípustnost jejího dovolání.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Podle čl. 89 odst. 2 Ústavy jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu, minimálně v rozsahu tzv. nosných důvodů, závazná pro všechny orgány i osoby. Závazná je i ta část odůvodnění nálezu, která souvisí s jeho výrokem, protože právě v duchu tohoto odůvodnění je třeba daný výrok vykládat. Rozhodnutí Ústavního soudu představují závazná interpretační vodítka pro rozhodování ve skutkově a právně obdobných věcech, od nichž je sice možné se odklonit, ovšem pouze ve výjimečných a racionálně odůvodněných případech.

Judikatura Ústavního soudu přitom plně zavazuje rovněž samotný Ústavní soud, resp. jeho jednotlivé senáty.

V nálezu sp. zn. IV. ÚS 2093/24 Ústavní soud zdůraznil, že samotná povaha činnosti vysoké školy jako zprostředkovatele vzdělání neurčuje, zda vztah mezi studentem a školou spadá pod spotřebitelské právo. Vysoká škola může být podnikatelem bez ohledu na to, zda je její činnost zisková. Není rozhodující ani to, že poplatky za studium nejsou přímým protiplněním za výuku, ani že jejich účelem nemá být vytváření sociálních překážek – tento princip platí především pro veřejné vysoké školy. U soukromých škol tomu tak být nemusí. Ani oprávnění soukromé školy udělovat diplomy neznamena, že vykonává veřejnou moc. Tato skutečnost nemá vliv na posouzení jejího postavení podle spotřebitelského práva.

Stěžovatelka měla v tomto vztahu postavení spotřebitelky. Vedlejší účastnice měla postavení podnikatelky, a proto mezi nimi uzavřená smlouva o studiu měla povahu smlouvy spotřebitelské. Zákonná výluka omezující možnost podat dovolání pro majetkový census se z toho důvodu neuplatní.

Nejvyšší soud tím, že na případ stěžovatelky neaplikoval výjimku z výluky dovolání a odmítl dovolání jako nepřípustné, porušil její právo na přístup k soudu dle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto jeho rozhodnutí zrušil. Ve zbylém rozsahu ústavní stížnost odmítl pro nepřípustnost.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Josef Fiala. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 1399/24

29. 5. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost

Zemanová Daniela

Rozhodování Nejvyššího soudu o přípustnosti dovolání; rozlišování skutkových a právních otázek

Pokud se odvolací soud s právní otázkou, na které závisí jeho rozhodnutí, mlčky vypořádá tak, že zaujme právní názor, z něhož lze odpověď na uvedenou právní otázku nepřímou dovodit, musí ji vzít Nejvyšší soud v potaz při rozhodování o přípustnosti dovolání.

Označí-li Nejvyšší soud právní otázku předestřenou v dovolání za polemiku se skutkovým stavem, a proto neposoudí, zda tato právní otázka zakládá přípustnost dovolání, porušuje právo dovolatele na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 29. 5. 2025 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu obchodní korporace KAHALA, a. s. usnesení Nejvyššího soudu č. j. 20 Cdo 329/2024-235 ze dne 27. 2. 2024 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Proti stěžovatce byla vedena exekuce k vynucení povinnosti odstranit vady díla na panelovém domu. Stěžovatelka podala návrh na zastavení exekuce, který městský soud zamítl a krajský soud jeho rozhodnutí potvrdil. V dovolání formulovala čtyři otázky. U tří z nich uvedla, že je dosud Nejvyšší soud v rozhodovací praxi neřešil, u jedné tvrdila odchýlení od jeho judikatury, případně jde o otázku dosud neřešenou.

Nejvyšší soud dovolání odmítl pro nepřípustnost. U otázek a) a b) uvedl, že směřují k posouzení materiální vykonatelnosti exekučního titulu, k čemuž se však odvolací soud nevjádlil a jeho rozhodnutí tak nemůže v této části přezkoumat. Ohledně otázky b) konstatoval, že odvolací soud znaleckým posudkem neprováděl dokazování k určení povinnosti, ale pouze k posouzení, zda opravy provedla stěžovatelka řádně. U otázek a), b) a c) shledal, že stěžovatelka polemizuje se skutkovými závěry, nikoliv právním posouzením věci. V otázce d) se Nejvyšší soud ztotožnil se závěry obecných soudů.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti nesouhlasila se závěrem dovolacího soudu, že se odvolací soud otázkou a) nezabýval. Tvrdila, že obsah povinnosti vyplývající z exekučního titulu je klíčový pro posouzení, zda došlo k jejímu splnění, přičemž odvolací soud se touto otázkou zabýval přinejmenším implicitně. Dále rozporovala vypořádání otázek b) a c).

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Stěžovatelka se v řízení o zastavení exekuce bránila tím, že splnila povinnost odstranit vady díla, jak jí uložil exekuční titul. V odvolání vytkla městskému soudu, že rozhodl na základě nesprávného právního posouzení dané povinnosti, přičemž konkrétně rozporovala výklad, jaký soud přisoudil obsahu a rozsahu této povinnosti.

Podle Ústavního soudu bylo ze samotného výroku potvrzujícího napadené usnesení městského soudu zjevné, že právní otázku týkající se rozsahu uložené povinnosti musel krajský soud posoudit, a to shodně se závěry soudu prvního stupně. Skutečnost, že tak učinil implicitně, na věci nic nemění. Bez jejího posouzení by nemohl rozhodnout, zda stěžovatelka exekučním titulem uloženou povinnost splnila. Na posouzení této otázky rozhodnutí krajského soudu záviselo ve smyslu § 237 občanského soudního řádu.

Ústavní soud proto nemohl akceptovat závěr Nejvyššího soudu týkající se otázek a) a b), že se odvolací soud otázkou rozsahu exekučním titulem uložené povinnosti nezabýval. Stejně tak nemohl přijmout zdůvodnění nepřípustnosti u dovolacích otázek a), b) i c) s tím, že stěžovatelka zpochybňovala skutkové závěry, protože polemizovala se závěry odvolacího soudu o neodstranění vad v souladu s exekučním titulem. Podle Ústavního soudu tak činila proto, že zpochybňovala právní interpretaci exekučního titulu samotného.

Nejvyšší soud odmítl dovolání, aniž by se náležitě vypořádal se stěžovatelkou předestřenými dovolacími otázkami a), b) a c). Předložené otázky byly otázkami právními. Argumentace Nejvyššího soudu, že stěžovatelka pouze zpochybňovala skutkové závěry rozhodnutí krajského soudu, resp. že se krajský soud nezabýval otázkou, jaká povinnost byla stěžovatce exekučním titulem uložena, nemohla obstát.

Ústavní soud uzavřel, že napadeným rozhodnutím došlo k porušení práva stěžovatelky na soudní ochranu a přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní stížnosti proto částečně vyhověl a napadené rozhodnutí zrušil. Ve zbytku ji odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Daniela Zemanová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 588/25

15. 5. 2025

Vyhověno

Šámal Pavel

Neodůvodnění usnesení Nejvyššího soudu o odkladu právní moci dovoláním napadeného rozhodnutí

Pokud se argumentace dovolatele nepromítne do odůvodnění usnesení o odložení právní moci pravomocného rozhodnutí soudu, aniž soud ohrožení práv náležitě konkretizuje, dojde k porušení práva na řádný proces podle čl. 36 odst. 1 a 4 Listiny základních práv a svobod ve spojení s čl. 1 odst. 1 Ústavy, čl. 2 odst. 2 Listiny a čl. 2 odst. 3 Ústavy na straně toho, do jehož právního postavení bylo zasaženo pravomocným rozhodnutím. Pouhý odkaz Nejvyššího soudu na § 243 písm. b) o. s. ř. k odkladu právní moci rozhodnutí bez dalšího odůvodnění nedostačuje k naplnění požadavku náležitého odůvodnění soudního rozhodnutí.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky obchodní společnosti GULF OIL a. s. zrušil II. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 15. 5. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Nejvyššího soudu č. j. 20 Cdo 3587/2024-128 ze dne 15. 1. 2025 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 a 4 Listiny ve spojení s čl. 1 odst. 1 Ústavy, jakož i čl. 2 odst. 2 Listiny a čl. 2 odst. 3 Ústavy.

Narativní část

Na návrh stěžovatelky jako povinné zastavil obvodní soud exekuci k uspokojení pohledávky oprávněné na plnění ve výši 88 646 383 Kč, nákladů exekuce a nákladů oprávněné. Odvolací soud usnesení obvodního soudu potvrdil. Proti usnesení podala oprávněná dovolání a současně navrhla, aby Nejvyšší soud odložil právní moc napadeného rozhodnutí. Uvedla, že se jedná o vymáhání částky převyšující 100 milionů korun a zastavení exekuce ji může závažně ohrozit v jejích právech, pokud by došlo mimo jiné k vyvedení majetku z povinné společnosti.

Nejvyšší soud napadeným usnesením lakonickým odkazem na § 243 písm. b) o. s. ř. rozhodl, že právní moc usnesení městského soudu se odkládá do právní moci rozhodnutí o dovolání oprávněné podanému proti tomuto usnesení. Stěžovatelka odkazem na relevantní judikaturu Ústavního soudu namítala, že napadené usnesení je nepřezkoumatelné, neboť není náležitě odůvodněno a Nejvyšší soud se v napadeném rozhodnutí nezabýval otázkou, zda byly splněny zákonné kumulativní podmínky podle § 243 písm. b) o. s. ř. pro odklad právní moci.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud uvedl, že požadavek na řádné odůvodnění soudních rozhodnutí je jedním ze základních pilířů spravedlivého procesu a soudní ochrany. Právo na odůvodnění rozhodnutí není absolutní a nelze je chápat tak, že vyžaduje podrobnou odpověď na každý argument. V kontextu nyní projednávané věci odkázal na svoji předchozí judikaturu (např. nález sp. zn. IV. ÚS 1527/19) v němž shledal, že pokud Nejvyšší soud vůbec neodůvodní své usnesení o odložení právní moci

dovoláním napadeného rozhodnutí podle § 243 písm. b) o. s. ř., ačkoli mu to občanský soudní řád dle § 169 odst. 2 o. s. ř. neumožňuje, jde o rozhodnutí nepřezkoumatelné, které je projevem libovůle v soudním rozhodování, a tudíž v rozporu s požadavky vyplývajícími z normativního pojmu právního státu dle čl. 1 odst. 1 Ústavy a jeho zásad zakotvených v čl. 2 odst. 2 Listiny a čl. 2 odst. 3 Ústavy.

Nejvyšší soud v napadeném usnesení pouze odcitoval text § 243 písm. b) o. s. ř. a dále jen uvedl, že „v dané věci jsou splněny předpoklady pro odklad právní moci dovoláním napadeného rozhodnutí“, aniž by tento svůj závěr jakýmkoli způsobem podrobněji rozvedl a vysvětlil. Ze spisového materiálu přitom vyplývá, že návrh oprávněné na odklad právní moci dovoláním napadeného rozhodnutí odůvodněn je, byť stručně. Stěžovatelka se k podanému dovolání a návrhu na odklad právní moci nevyjádřila, ačkoli jí dovolání oprávněné spolu s návrhem na odložení právní moci napadeného rozhodnutí bylo doručeno.

Ústavní soud uvedl, že ačkoliv je působení usnesení Nejvyššího soudu pouze dočasné, pouhý odkaz na text zákona, případně jen citace, doprovázený konstatováním, že zákonné podmínky jsou splněny, nenaplní požadavky stanovené pro odůvodnění. Nijak totiž nepřiblížuje úvahu, která vedla soud k rozhodnutí konkrétním způsobem. Argumentace oprávněné a její zhodnocení – v takto závažné věci pro obě strany řízení – se nepromítlo do odůvodnění závěru Nejvyššího soudu o odložení právní moci dovoláním napadeného rozhodnutí městského soudu. Ohrožení práv oprávněné tak není dostatečně konkretizováno a zůstává objektivně jen spekulací, z jakých důvodů Nejvyšší soud o odkladu právní moci rozhodnul a co tím jako orgán veřejné moci ve vztahu k účastníkům dovolacího řízení sledoval.

Nejvyšší soud musí při rozhodování o odložení právní moci napadeného rozhodnutí postupovat striktně podle § 243 písm. b) o. s. ř., vypořádat se s argumentačními tvrzeními navrhovatele uplatněnými v jeho návrhu

a odůvodnit, že odklad právní moci se nedotkne právních poměrů jiné osoby než účastníka řízení. Nevýložili-li stranám dovolacího řízení důvody svého postupu, může rozhodnutí o odkladu právní moci vést k zásadním a potenciálně nevratným následkům, které na základě vadného pravomocného rozhodnutí a v důsledku jeho výkonu mohou v právní sféře dovolatelky či druhé strany řízení nastat. Následné poskytnutí ochrany ve věci samé pak již nemusí mít žádný reálný význam, nebo může vést zbytečně k dalším soudním sporům. Odůvodnění rozhodnutí podle § 243 písm. b) o. s. ř. nemusí být obsáhlé ani podrobné, musí však odpovídat významu konkrétní posuzované věci a důsledně naplňovat postup podle tohoto ustanovení. Nestačí tedy pouhý odkaz či citace uvedeného ustanovení.

Ústavní soud uzavřel, že Nejvyšší soud nerespektoval příslušnou procesní normu, neboť jeho rozhodnutí není řádně odůvodněné a je tak nepřezkoumatelné. Napadené rozhodnutí je projevem libovůle v soudním rozhodování a tudíž v rozporu s požadavky, které vyplývají z pojmu právního státu podle čl. 1 odst. 1 Ústavy a jeho zásad zakotvených v čl. 2 odst. 2 Listiny a čl. 2 odst. 3 Ústavy.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Pavel Šámal. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 3268/24

28. 5. 2025

Vyhověno

Zemanová Daniela

Náležitě odůvodnění rozhodnutí o zrušení výpovědi nájemních smluv podle § 256 odst. 2 insolvenčního zákona

Při posuzování návrhu na zrušení výpovědi nájemních smluv podle § 256 odst. 2 insolvenčního zákona má obecný soud povinnost se alespoň stručně v odůvodnění vypořádat s kritérii předvídanými tímto ustanovením (dotčení oprávněných zájmů nájemce a riziko utrpení značné škody nájemce). Jiným postupem poruší právo účastníka řízení na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 28. 5. 2025 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu stěžovatelky MÜLLER GROUP AG, s. r. o. usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích č. j. KSCB 26 INS 12115/2023-B-180 ze dne 1. 10. 2024 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Stěžovatelka, jako nájemkyně ze smluv o finančním leasingu na návěsy pro kamionovou dopravu, navrhla insolvenčnímu soudu zrušení výpovědí těchto smluv, které učinil insolvenční správce. Tvrdila, že by byla výpověďmi nepřiměřeně dotčena v oprávněných zájmech (již téměř splacené návěsy by nepřešly do jejího vlastnictví) a mohla by tak utrpět značnou škodu ve výši přes 1 milion Kč. Krajský soud návrh zamítl, neboť nenabyl přesvědčení, že se jedná o nepřiměřené dotčení nájemcových oprávněných zájmů. Podle soudu insolvenční správce v řízení postupoval co nejefektivněji a v souladu s vůlí věřitelského výboru.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítala, že krajský soud se v napadeném rozhodnutí nijak nevypořádal s jejími argumenty.

U některých smluv byl předmět leasingu téměř uhrazen a splátky byly již jen symbolické. Krajský soud nezhodnotil každou z pěti smluv zvlášť.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud připomněl, že součástí práva na soudní ochranu je též právo na řádné odůvodnění soudního rozhodnutí. Odůvodnění rozhodnutí je pravidlem, redukce či absence odůvodnění oproti tomu výjimkou. Při aplikaci § 256 odst. 2 insolvenčního zákona musí soud zvážit zájem leasingového nájemce (je-li úpadce pronajímatelem) stojící proti zájmu věřitelů, zvážit tedy riziko nepřiměřeného dotčení oprávněných zájmů nájemce či riziko utrpení značné škody.

Při tzv. dohlédací činnosti soudu v insolvenčním řízení jsou požadavky na rozsah odůvodnění nízké v zájmu rychlosti řízení. Stejně tak je Ústavní soud zdrženlivý v situacích, kdy insolvenční zákon nestanoví konkrétní kritéria, podle nichž má soud postupovat, resp. kritéria, jež má hodnotit. V nyní posuzované věci však zákon konkrétní kritéria stanoví.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

V situaci, kdy stěžovatelka uváděla věcné důvody pro nezrušení nájemních smluv a tvrdila, že zákonem stanovené podmínky pro nezrušení nájemních smluv jsou splněny (nepřiměřené dotčení oprávněných zájmů a hrozba značné škody), soud měl na argumenty stěžovatelky alespoň stručně reagovat. Měl by tak učinit u každé ze smluv zvlášť, neboť naplnění podmínek § 256 odst. 2 insolvenčního zákona se u jednotlivých smluv může lišit.

Proti napadenému rozhodnutí není možné podat odvolání. Z pohledu případných zásahů do majetkových zájmů stěžovatelky šlo tak o rozhodnutí konečné. I z daného důvodu nelze požadavky na odůvodnění redukovat natolik, že z rozhodnutí soudu nebude nijak patrné, zda se soud argumenty stěžovatelky vůbec zabýval.

Stěžovatelka předložila soudu věcnou argumentaci opřenou o zákonné důvody, proč by výpověď nájemních smluv měla být zrušena. Krajský soud tím, že na konkrétní argumenty stěžovatelky v napadeném usnesení nijak nereagoval, nepokusil se svou obecnou úvahu navázat na konkrétní skutkový stav daných smluv, resp. na podmínky § 256 odst. 2 insolvenčního zákona, nedostál požadavkům na řádné odůvodnění soudního rozhodnutí.

Ústavní soud uzavřel, že krajský soud napadeným rozhodnutím porušil právo stěžovatele na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny. Jeho rozhodnutí proto zrušil.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Daniela Zemanová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

IV. ÚS 164/24

28. 5. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro nepřípustnost

Hulmák Milan

Porušení práva na soudní ochranu v důsledku chybného výkladu § 11a zákona o půdě

Pokud obecný soud posoudí rozhodnutí o nahrazení projevu vůle povinné osoby podle § 11a zákona o půdě, kterým dochází k bezúplatnému převodu pozemků oprávněné osobě, jako konstitutivní rozhodnutí o nabytí vlastnického práva, dopouští se kvalifikované právní vady při výkladu, a tím porušuje právo na soudní ochranu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky České republiky – Státního pozemkového úřadu zrušil IV. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 28. 5. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 3011/2023-338 ze dne 25. 10. 2023 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve zbylém rozsahu ústavní stížnost odmítl pro nepřípustnost.

Narativní část

V projednávané věci jde o jednu z větví rozsáhlé restituční kauzy. Vedlejší účastník jako právní nástupce původního restituenta a další osoby uplatňovali u pozemkového úřadu nárok na vydání pozemků, a to jako závětní dědici. Pozemkový úřad rozhodl, že všichni jsou oprávněnými osobami podle § 4 zákona o půdě. Všechny nárokové pozemky však nemohl vydat. Za nevydané pozemky měli všichni restituenti obdržet náhradní pozemky na základě bezúplatné smlouvy o převodu. Správní rozhodnutí pozemkového úřadu o vydání pozemků se stala předmětem trestního řízení. V jeho rámci soud konstatoval, že vedlejší účastník nemá nárok na majetek původního vlastníka. Bývalí úředníci pozemkového úřadu byli odsouzeni za zneužití pravomoci veřejného činitele.

Stěžovatelka poté podala žalobu na určení vlastnického práva k náhradním pozemkům. Tvrdila, že vedlejší účastník je získal neoprávněně. Obvodní soud však napadeným rozsudkem žalobu zamítl. S odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu uvedl, že rozhodnutí o nahrazení souhlasu s převodem pozemků má konstitutivní povahu. To znamená, že vlastnické právo vzniká dnem právní moci tohoto rozhodnutí. Toto rozhodnutí je pro soud závazné a brání mu, aby v následném sporu mezi týmiž účastníky opětovně posuzoval stejnou otázku. Městský soud rozsudek potvrdil. Nejvyšší soud dovolání stěžovatelky odmítl.

Stěžovatelka namítala, že rozsudek o nahrazení projevu vůle nevytváří překážku věci rozhodnuté pro přezkoumání restitučního nároku, posouzení vzniku bezdůvodného obohacení nebo určení, že je vlastníci pozemku.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Podle § 11 odst. 2 zákona o půdě může oprávněná osoba žádat o převod náhradního lesního pozemku, pokud nelze vydat původní pozemek.

Ustanovení § 11a odst. 1 téhož zákona stanoví, že pozemkový úřad převede oprávněným osobám jiné pozemky bezúplatně na základě veřejné nabídky. Pokud stát tuto povinnost nesplní, může se oprávněná osoba domáhat svého nároku žalobou na nahrazení projevu vůle podle § 161 odst. 3 občanského soudního řádu. Tato žaloba má povahu žaloby na plnění. Rozsudek, který jí vyhoví, nahrazuje smluvní projev vůle a právní mocí tohoto rozsudku dochází k uzavření smlouvy. Není přitom rozhodné, zda soud jen nahrazuje projev vůle, nebo určuje i obsah smlouvy. Podstatné je, že smlouva vzniká rozhodnutím soudu a rozsudek má právní účinky smlouvy uzavřené mezi účastníky.

Podle aktuální rozhodovací praxe Nejvyššího soudu se oprávněná osoba stává vlastníkem náhradního pozemku přímo na základě pravomocného soudního rozhodnutí, kterým se Státnímu pozemkovému úřadu ukládá povinnost uzavřít s ní smlouvu o bezúplatném převodu. Nejvyšší soud nepovažuje tuto situaci za případ nahrazení projevu vůle státu podle § 161 odst. 3 o. s. ř., ale za rozhodnutí státního orgánu, jímž se přímo nabývá vlastnické právo. Vlastnictví na oprávněnou osobu přechází dnem právní moci takového rozhodnutí. Tím se podle soudu smlouva stává zbytečnou, protože převod nastává už samotným rozsudkem. Tento přístup přitom navazuje na dřívější judikaturu, zejména rozsudek sp. zn. 31 Cdo 2060/2010, přestože se týkal jiného právního režimu – zákona o mimosoudních rehabilitacích.

Uvedený výklad je předmětem sporů. Podle právní doktríny, části starší judikatury Nejvyššího soudu i relevantní judikatury Ústavního soudu naopak jde o žalobu na plnění, jejímž výsledkem má být uzavření smlouvy. Soud má pouze nahradit chybějící projev vůle státu, nikoliv přímo založit vlastnické právo. Soud k přímému převodu vlastnictví nemá zákonné zmocnění a konstrukce převodu náhradních pozemků na základě smlouvy odpovídá textu zákona o půdě i jeho systematice. Výklad Nejvyššího soudu nemá dostatečnou oporu ani v zákoně ani v předchozí rozhodovací praxi. Obecné soudy by se neměly automaticky zbavovat možnosti, či spíše povinnosti, posoudit právní titul nabytí vlastnictví k náhradnímu pozemku při restituci. Nestačí, aby pouze odkázaly na to, že vlastnictví vzniká už konstitutivním rozsudkem, který nahrazuje projev vůle povinné osoby.

Ústavní soud uzavřel, že Nejvyšší soud napadeným rozhodnutím porušil právo stěžovatelky na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny. Jeho rozhodnutí proto zrušil.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Milan Hulmák. Soudce Zdeněk Kühn uplatnil odlišné stanovisko k výroku i odůvodnění nálezu.

III. ÚS 1878/24

20. 5. 2025

Vyhověno

Příbáň Jiří

Nesprávné označení relevantní námítky v kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem jako nepřijatelné

Pokud Nejvyšší správní soud nesprávně označí relevantní stěžovatelovu námitku jako nepřijatelnou ve smyslu § 104 odst. 4 soudního řádu správního, poruší právo stěžovatele na řádné odůvodnění soudního rozhodnutí zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 20. 5. 2025 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu Ing. Ludka Coufala rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 As 201/2022-36 ze dne 26. 4. 2024 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Stěžovatel, vlastník domu sousedícího s chladiřenskými sklady, byl účastníkem řízení o dodatečné změně stavebního povolení spočívající v rozšíření skladů o parkování.

Uplatnil námitky, avšak stavební úřad povolení vydal. Krajský úřad jeho odvolání nevyhověl a potvrdil rozhodnutí stavebního úřadu. Stěžovatelovu žalobu krajský soud zamítl. Nejvyšší správní soud odmítl podstatné námitky stěžovatele v kasační stížnosti pro nepřijatelnost dle § 104 odst. 4 s.ř.s., neboť neměly oporu v žalobních bodech. Týkalo se to zejména námitek vůči souladu záměru s územním plánem.

Stěžovatel pouze kritizoval intenzitu autodopravy v oblasti určené k bydlení, nikoli právní nesoulad záměru s územním plánem. Krajský soud se proto touto otázkou výslovně nezabýval, neboť takovou námitku stěžovatel v žalobě nevzněsl. Uvedl jen, že přístavba je v souladu s využitím jednotlivých ploch a že nelze zpětně řešit podobu územního plánu. Nejvyšší správní soud se proto danou otázkou rovněž nezabýval. Stejně tak odmítl námitky ohledně chybějícího závazného stanoviska podle § 96b stavebního zákona a staré hlukové zátěže. Jako přípustné posoudil jen námitky ke způsobu měření hluku, ty však neshledal důvodnými.

V ústavní stížnosti stěžovatel především namítal, že Nejvyšší správní soud postupoval formalisticky, když část kasační stížnosti odmítl vypořádat s odkazem na § 104 odst. 4 s. ř. s.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud již v minulosti judikoval, že omezení přípustných kasačních námitek na ty, které již byly uplatněny v řízení před krajskými soudy (§ 104 odst. 4 s. ř. s.), je součástí „stanoveného postupu“ ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny.

V dané věci se dodatečné stavební povolení týkalo nejen rampy, ale i přístavby dvoupodlažního objektu. I námitky stěžovatele mířily na rozšiřování provozovny. Ten v podání ke krajskému soudu spojoval otázku hlukové zátěže se zvýšením dopravy. V žalobě uvedl, z jakého důvodu považuje dodatečné stavební povolení za nesprávné. Byť tak učinil v obecné rovině, ozřejmil, co mu vadí na povolovaném záměru, jaké problémy mu záměr způsobuje a v čem shledává nesprávnost rozhodnutí správních orgánů.

Nejvyšší správní soud část námitek odmítl jako nepřípustné novoty. Upozornil, že žaloba právně nezastoupeného stěžovatele byla rozsáhlá, laicky sepsaná a nepřehledná. Dle Ústavního soudu nelze tvrdit, že by žaloba argumenty týkající se souladu umístění provozovny s územním plánem vůbec neobsahovala. Nejvyšší správní soud proto nemohl stěžovateli tuto skutečnost klást (procesně) k tíži. O souladu stavby s územním plánem pojednával krajský soud v bodě 19 rozsudku, Nejvyšší správní soud přesto označil související kasační argumentaci za nepřipustnou.

Podle Ústavního soudu bylo z odůvodnění krajského soudu patrné, že uplatněná námitka před Nejvyšším správním soudem přinejmenším prima facie reaguje na argumentaci v rozhodnutí krajského soudu, což již samo o sobě vylučuje první případ postupu podle § 104 odst. 4 s. ř. s. [ad (i)]. Z dikce krajského soudu lze rovněž dospět k závěru, že námitku týkající se územního plánu z laicky sepsané žaloby extrahoval, což vylučuje druhý typový případ postupu podle § 104 odst. 4 s. ř. s. [ad (ii)]. Ani jedna z podmínek ve vztahu k dílčí námitce nebyla naplněna.

Stěžovateli nelze vytýkat nepřehlednost jeho podání za situace, kdy zákon povinné zastoupení před krajským soudem v této typové kauze nevyžaduje. I kdyby Nejvyšší správní soud v případech, jimž předchází laicky sepsané žaloby, měl jen věcně potvrdit a zopakovat argumentaci krajských soudů, z pohledu ochrany základních práv jednotlivců je podstatné, aby se jim dostalo meritorního přezkumu řádně uplatněných kasačních námitek.

Jestliže se krajský soud zřetelně vyjádřil k námitce nesprávného posouzení souladu záměru s územním plánem, bylo odmítnutí související kasační argumentace pro nepřipustnost ze strany Nejvyššího správního soudu svévolné a v rozporu s požadavkem na řádné odůvodnění soudního rozhodnutí.

Ústavní soud uzavřel, že napadeným rozhodnutím došlo k porušení práva stěžovatele na soudní ochranu a přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Toto rozhodnutí proto zrušil.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Jiří Příbáh. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

IV. ÚS 3023/24

7. 5. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro nepřípustnost

Procesní – náhrada nákladů řízení – § 62

Kühn Zdeněk

Omezení přístupu k dovolacímu soudu

Pokud Nejvyšší soud odmítne dovolání z důvodu, který ve skutečnosti nebyl naplněn, porušuje právo dovolatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Když odvolací soud rozhoduje na základě několika právních důvodů a každý z nich samostatně stačí k zamítnutí žaloby, je dovolatel povinen napadnout v dovolání všechny. Jinak je dovolání nepřípustné. Dovolatel však není povinen napadat hypotetické úvahy, na kterých rozhodnutí odvolacího soudu nestojí.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele Jiřího Nováka zrušil IV. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 7. 5. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Nejvyššího soudu č. j. 25 Cdo 514/2024-640 ze dne 27. 8. 2024 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve zbylém rozsahu ústavní stížnost odmítl pro nepřípustnost. Vedlejším účastníkům nepřiznal náhradu nákladů řízení před Ústavním soudem.

Narativní část

Během rychlostní zkoušky v automobilovém závodu vyjelo závodní vozidlo v důsledku chyby řidiče z trati a střetlo se s divákem. Ten na následky nehody zemřel. Pojišťovna uhradila za pořadatele závodu (vedlejší účastníky) pozůstalým jednorázové odškodnění za nemajetkovou újmu ve výši 480 000 Kč. Pozůstalí se domáhali odškodnění také po stěžovateli. Obecné soudy ji uznaly objektivně odpovědnou jako provozovatelku závodního vozidla podle § 427 občanského zákoníku platného do 31. 12. 2013 (dále jen občanský zákoník). Uložily jí povinnost uhradit pozůstalým částku ve výši 480 000 Kč. Stěžovatelka následně podala žalobu proti vedlejším účastníkům o 480 000 Kč. Tvrdila, že automobilová soutěž měla povahu provozu zvláště nebezpečného ve smyslu § 432 občanského zákoníku. Proto odpovědnost za nehodu nesli výhradně vedlejší účastníci jakožto organizátoři akce.

Okresní soud napadeným rozsudkem žalobu zamítl. Automobilový závod neshledal provozem zvláště nebezpečným. Za ovládání soutěžního vozidla je totiž odpovědný řidič. Nebylo tedy možné dovodit objektivní odpovědnost vedlejších účastníků. Ti neporušili ani obecnou prevenční povinnost, jejíž porušení může zakládat odpovědnost za škodu. Nebyli tedy za nehodu solidárně odpovědní a stěžovatelce vůči nim nevznikl regresní nárok. Krajský soud rozsudek okresního soudu potvrdil. Nejvyšší soud dovolání stěžovatelky odmítl. V části týkající se posouzení prevenční povinnosti pořadatelů ve smyslu § 415 občanského zákoníku dovolání trpělo vadami.

Stěžovatelka neoznačila žádná konkrétní rozhodnutí, s nimiž má být napadené rozhodnutí v rozporu. Ve vztahu k otázce určení podílů ve smyslu § 439 občanského zákoníku stěžovatelka nevymezila přípustnost vůbec.

Stěžovatelka namítala, že dovolání obsahovalo všechny podstatné právní otázky a bylo možné ho věcně projednat.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud přisvědčil Nejvyššímu soudu, že dovolání bylo zčásti vadné. Stěžovatelka řádně neoznačila podmínky jeho přípustnosti, zejména pokud jde o otázku obecné prevenční povinnosti pořadatelů. Neuvedla žádné konkrétní rozhodnutí, s nímž by byl napadený rozsudek krajského soudu v rozporu.

Ústavní soud nezpochybňuje judikaturu Nejvyššího soudu, dle které napadne-li dovolatel jen některé z více samostatných právních důvodů rozhodnutí odvolacího soudu, dovolání není jako celek přípustné. O tento případ však v projednávané věci nešlo. Okresní soud se nezabýval podílem škůdců na škodě podle § 439 občanského zákoníku. Vyšel z toho, že pořadatelé nenesou odpovědnost podle § 432 občanského zákoníku ani neporušili prevenční povinnost podle § 415 občanského zákoníku. Krajský soud pak neurčitě uvedl, že i při odpovědnosti pořadatelů by jejich podíl nepřesáhl polovinu, aniž by tuto úvahu blíže odůvodnil. Nejvyšší soud jeho závěr převzal, i když z rozsudku krajského soudu taková úvaha jednoznačně neplyne. Úvahy o výši podílu škůdců jsou nedostatečné a nepředstavují samostatný nosný důvod rozhodnutí. Stěžovatelka tak neměla povinnost vymezit přípustnost dovolání k této otázce.

Nejvyšší soud se nezabýval námitkami stěžovatelky týkajícími se posouzení rallye jako zvláště nebezpečného provozu, ačkoli šlo o zásadní právní otázku a stěžovatelka v tomto směru vymezila přípustnost dovolání řádně.

Měl přezkoumat hlavní právní otázku objektivní odpovědnosti pořadatelů podle § 432 občanského zákoníku. Závěr, že bez vymezení přípustnosti i k otázce podílu škůdců nelze dovolání projednat, je nesprávný. Otázky nastolené v dovolání stěžovatelky zasluhovaly podrobnější vypořádání. Navíc judikaturní vývoj naznačuje, že otázka odpovědnosti pořadatelů automobilových či motokrosových závodů a jejich případné společné odpovědnosti s dalším subjekty představuje aktuální a právně významné téma (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 3108/2023).

Nejvyšší soud odmítl stěžovatelčino dovolání z důvodu, který ve skutečnosti nebyl naplněn, a tím porušil právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto napadené rozhodnutí zrušil.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Zdeněk Kühn. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 2645/24

7. 5. 2025

Vyhověno

Odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost

Zemanová Daniela

Extrémní nesoulad mezi provedenými důkazy a skutkovými a právními závěry

Pokud obecný soud učiní skutkové a právní závěry, které jsou v extrémním rozporu s provedenými důkazy, poruší právo účastníka řízení na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele Václava Štastného zrušil III. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 7. 5. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozsudek Okresního soudu v Kutné Hoře č. j. 9 C 194/2003-680 ze dne 7. 10. 2022, rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 23 Co 7/2023-742 ze dne 30. 5. 2023 a výroky II a III usnesení Nejvyššího soudu č. j. 26 Cdo 1126/2024-884 ze dne 15. 7. 2024 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve zbývající části ústavní stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Narativní část

Stěžovatel se před obecnými soudy domáhal po vedlejším účastníkovi zaplacení cca 550 tisíc Kč s příslušenstvím z titulu dlužného nájemného. Tvrdil, že je na základě dohody o vydání pozemků ze dne 15. 4. 1998 podle zákona č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd, spoluvlastníkem pozemků a budov umístěných v továrním objektu, jehož část pronajímal vedlejšímu účastníkovi. Okresní soud žalobu zamítl. Vyšel ze zjištění, že v období sepisu dohody o vydání pozemků byl pozemek, ze kterého byly vydané pozemky odděleny, zastavěn stavbami ve vlastnictví třetí osoby. S odkazem na nálezy Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3423/21, který posuzoval platnost dohody o vydání pozemku týčž účastníků ze dne 8. 2. 1999, shledal, že dohoda o vydání pozemků je absolutně neplatná. Stěžovatel tudíž nikdy nebyl oprávněn s pozemky disponovat, tedy je ani pronajmout.

Krajský soud rozsudek okresního soudu potvrdil. Uzavřel, že okresní soud učinil správná skutková zjištění, na něž aplikoval správné právní závěry. Dovolání stěžovatele Nejvyšší soud odmítl pro nepřípustnost. Stejně jako okresní a krajský soud odkázal na závěry nálezu Ústavního soudu. Neshledal, že by skutková zjištění byla v extrémním rozporu s provedenými důkazy.

Stěžovatel v ústavní stížnosti především namítal, že obecné soudy nezohlednily rozdíly mezi jednotlivými dohodami o vydání pozemku. Zatímco pozemek vydaný na základě dohody ze dne 8. 2. 1999 byl po jeho vyvlastnění zastavěn stavbou ve vlastnictví třetí osoby, pozemky vydané na základě dohody ze dne 15. 4. 1998 po vyvlastnění zastavěny nebyly. K dotčení práv žádné třetí osoby tak dojít nemohlo.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud připomněl, že mu nepřísluší zasahovat do hodnocení důkazů obecným soudem, a to ani tehdy, pokud by se s ním sám neztotožňoval. Výjimkou je situace, kdy v dané věci nastal extrémní rozpor mezi zjištěným skutkovým stavem a vyvozenými skutkovými či právními závěry. S názorem Ústavního soudu vysloveným v jiné věci může obecný soud polemizovat, ale pouze za předpokladu, že své úvahy řádně odůvodní.

Zásadní vada rozsudku okresního soudu spočívá ve zjišťování a hodnocení skutkového stavu rozhodného pro naplnění hypotézy ustanovení § 10 odst. 4 zákona č. 403/1990 Sb., dle kterého se nevydává pozemek, na němž je umístěna stavba zřízená až po jeho převzetí státem. Z judikatury Ústavního soudu vyplývá, že pozemek lze vydat i přes naplnění uvedené hypotézy, nedojde-li tím k zásahu do práv třetích osob. Při posuzování platnosti dohody, dle níž došlo k vydání pozemků, přestože byly zastavěny stavbami zřízenými po převzetí pozemků státem, proto musí obecný soud rovněž zkoumat, zda jsou ve vlastnictví třetích osob či nikoliv.

Okresní soud se zaměřil pouze na to, zda byl pozemek, z něhož byly vydávány pozemky odděleny, zastavěn. Nijak se nezabýval tím, zda lze všechny objekty stojící na pozemku posoudit jako stavby, a nezjišťoval, kdy byly postaveny. Konkretizoval pouze jednu stavbu, ta se ale vztahuje k pozemku vydávanému na základě dohody ze dne 8. 2. 1999. Třetí osoby, které mají stavby vlastnit, blíže neurčil. Tyto nedostatky, které zpochybňují samotný základ argumentace, na které okresní soud postavil výrok napadeného rozhodnutí, nenapravit ani krajský soud. Nekriticky převzal závěry citovaného nálezu Ústavního soudu bez zkoumání, zda je projednávaná věc skutkově obdobná.

Skutkové i právní závěry okresního soudu označil za správné, aniž vypořádal námitky stěžovatele. Odůvodnění rozhodnutí krajského soudu je dle Ústavního soudu zcela nedostatečné a jeho způsob argumentace svévolný, a tudíž nepřipustný.

Jako neústavní posoudil i usnesení Nejvyššího soudu. Odkázal na jeho vlastní judikaturu, dle které v případě, že dovolatel namítá extrémní rozpor mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními (a tedy porušení práv garantovaných čl. 36 odst. 1 Listiny), jde o „poukaz na nesprávný postup soudů v procesu zjišťování skutkového stavu, a tedy o námitku nesprávného právního posouzení věci představující uplatnění přípustného dovolacího důvodu podle § 241a odst. 1 občanského soudního řádu“.

Ústavní soud proto ústavní stížnosti stěžovatele vyhověl a napadená rozhodnutí s výjimkou výroku I usnesení Nejvyššího soudu pro jejich rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny zrušil včetně akcesorických výroků o nákladech řízení.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Daniela Zemanová. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

IV. ÚS 251/25

7. 5. 2025

Vyhověno

Procesní – náhrada nákladů řízení – § 62

Dolanská Bányaiová Lucie

Předvídatelnost soudního rozhodování

Pokud obecný soud neposoudí věc obdobně jako již právně i skutkově obdobný rozhodnutý případ, porušuje tím ústavně zaručený princip předvídatelnosti soudního rozhodování a právní jistoty vyplývající z čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky a z § 13 občanského zákoníku, a tím i právo účastníka řízení na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Opakované podávání žalob ve stejných věcech v případě, že žalobce ignoruje nepříznivou konstantní judikaturu, nelze považovat za řádný výkon práva, a proto je nutné nahradit žalovanému účelně vynaložené náklady na jeho obranu.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele Jiřího Nováka zrušil IV. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 7. 5. 2025 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy část výroku I rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 58 Co 395/2024-157 ze dne 21. 11. 2024, jímž byl změněn vyhovující výrok II rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 10 č. j. 14 C 92/2024-108 ze dne 28. 8. 2024 tak, že vzájemný návrh stěžovatele se zamítá, a akcesorické výroky II a IV téhož rozsudku pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny. Stěžovateli nepřiznal náhradu nákladů řízení před Ústavním soudem.

Narativní část

Hlavní město Praha se jako žalobce po stěžovateli domáhalo zaplacení částky ve výši 580 300 Kč z titulu vydání bezdůvodného obohacení za užívání dvou pozemků bez právního důvodu. Stěžovatel se vzájemným návrhem domáhal zaplacení částky ve výši 19 710,90 Kč z titulu náhrady škody spočívající v nákladech na právní zastoupení. Ty vznikly v reakci na neoprávněně vznesený nárok žalobce na vydání bezdůvodného obohacení. Obvodní soud žalobu z důvodu nedostatku aktivní věcné legitimace zamítl.

Na žalobce nepřešlo vlastnictví pozemků ve smyslu zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, a jejich vlastnictví nenabyl ani vydržením. Vzájemnému návrhu stěžovatele na náhradu škody vyhověl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Žalobce si musel být vzhledem k judikatuře vědom neoprávněnosti svého nároku a je povinen stěžovateli vzniklou škodu nahradit. Městský soud žalobu na zaplacení částky 19 710,90 Kč zamítl. Změnil i výrok obvodního soudu o nákladech řízení. Ve zbytku rozsudek obvodního soudu potvrdil. Dále uložil stěžovateli zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení před obvodním soudem za vzájemný návrh ve výši 300 Kč a náklady odvolacího řízení o vzájemném návrhu ve výši 600 Kč.

Stěžovatel namítal, že žalobce opakovaně porušuje svou prevenční povinnost a podává proti němu žaloby přesto, že si musí být vědom, že na základě konstantní judikatury nebude úspěšný.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Žalobce opakovaně neuspěl ve sporech o určení vlastnického práva, protože nesplnil podmínky podle zákona č. 172/1991 Sb., a vlastnické právo k pozemkům ani nevydržel. Výjimku tvoří menšinový názor městského soudu, který však Nejvyšší soud nepotvrdil. Ve věci týkající se přímo stěžovatele obvodní soud zamítl žalobu na určení vlastnictví ke stavbě nacházející se na pozemku, za jehož užívání nyní žalobce požaduje vydání bezdůvodného obohacení. Odvolací i dovolací soud rozhodnutí potvrdily, stejně jako Ústavní soud. Žalobce na to přesto navázal podáním žalob na vydání bezdůvodného obohacení za užívání pozemků. Ani v těchto řízeních, stejně jako v posuzované věci, však nebyl úspěšný. Důvodem pro zamítnutí většiny žalob na vydání bezdůvodného obohacení byla absence aktivní věcné legitimace žalobce.

Ústavní soud zdůraznil, že každý má právo na předvídatelné rozhodnutí v právně i skutkově obdobné věci, což vyplývá z principu právní jistoty a důvěry v právo. Ten vyvěrá z čl. 1 odst. 1 Ústavy a v ústavněprávní rovině rozvíjí § 13 občanského zákoníku. Žalobce musel vzhledem k ustálené judikatuře o určovacích žalobách a k již vydaným rozsudkům ve skutkově totožných případech vědět, že nebude úspěšný ani se žalobami na vydání bezdůvodného obohacení. Stěžovatel naopak mohl důvodně očekávat, že jeho obrana proti žalobci bude úspěšná.

Městský soud zamítl vzájemný návrh stěžovatele s odůvodněním, že žalobce svým postupem neporušil zákonnou ani smluvní povinnost a pouze uplatnil odlišný právní názor. V kontextu opakovaných sporů vedených nejen proti stěžovateli, ale i proti jiným osobám, nelze takové jednání považovat za řádný výkon práva, ale za jeho zneužití. Mezi stranami navíc existuje výrazná nerovnováha – zatímco stěžovatel jako laik čelí opakovaným žalobám s potřebou odborné právní pomoci, žalobce jako veřejná instituce disponuje rozsáhlým aparátem a minimálními náklady. Kombinace těchto faktorů prolomila bariéru bagatelnosti věci.

Ústavní soud uzavřel, že městský soud napadenými výroky porušil právo stěžovatele na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny. Jeho rozhodnutí proto v této části zrušil.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Lucie Dolanská Bányaiová. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 3495/24

21. 5. 2025

Vyhověno

Dolanská Bányaiová Lucie

Právo účastníka odvolacího řízení vyjádřit se k uplatnění moderačního práva dle § 150 o. s. ř.

Odvolací soud má povinnost vytvořit pro účastníky řízení procesní prostor k tomu, aby se mohli vyjádřit k zamýšlenému uplatnění moderačního práva podle § 150 občanského soudního řádu a účinně uplatňovat námitky a argumenty, které by mohly aplikaci tohoto ustanovení ovlivnit. Pokud tak neučiní, poruší právo účastníka řízení na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 21. 5. 2025 zrušil III. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu J. G. část výroku I rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 39 Co 203/2024-174 ze dne 18. 9. 2024, kterou byl změněn výrok II rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 č. j. 75 C 42/2022-144 ze dne 18. 3. 2024 o nákladech řízení, pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Narativní část

Stěžovatel se žalobou domáhal pojistného plnění z pojistné smlouvy uzavřené s vedlejší účastnicí řízení (pojišťovnou), a to z důvodu pracovní neschopnosti. Vedlejší účastnice plnění neposkytla, protože stěžovatel – původce dopravní nehody – měl před jízdou automobilem požit alkohol a původně odmítl i krevní zkoušku. Obvodní soud uložil vedlejší účastnici povinnost zaplatit stěžovateli částku 109 500 Kč s úrokem z prodlení (výrok I) a na náhradě nákladů řízení částku 63 038,66 Kč (výrok II). Dále rozhodl o nákladech řízení státu (výrok III).

Městský soud potvrdil rozsudek obvodního soudu ve věci samé a ve výroku o nákladech řízení státu, ve výroku II rozsudek změnil tak, že stěžovateli náhradu nákladů řízení nepřiznal. Vedlejší účastnici uložil povinnost zaplatit stěžovateli náklady odvolacího řízení. Jelikož stěžovatel měnil důvody odmítnutí krevního vyšetření, vzniklo u vedlejší účastnice důvodné podezření na vyluku z pojistného plnění, a proto jej mimosoudně neodškodnila. Městský soud nepřiznal stěžovateli náhradu nákladů řízení před obvodním soudem podle § 150 o. s. ř., neboť by to bylo nespravedlivé. V odvolacím řízení moderační právo neuplatnil, jelikož vedlejší účastnice mohla důvodně vycházet ze závěrů soudu prvního stupně.

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že změna rozhodnutí o náhradě nákladů nalézacího řízení byla nepředvídatelná a neměl možnost se k ní vyjádřit.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud připomněl závěry své judikatury. Z nich plyne, že pokud odvolací soud nedá stěžovateli příležitost vyjádřit se k možnému použití § 150 o. s. ř., poruší tím právo na spravedlivý proces. Součástí práva na spravedlivý proces je totiž vytvoření prostoru k tomu, aby účastník řízení mohl účinně uplatňovat námitky a argumenty, které jsou způsobilé ovlivnit rozhodování soudu a s nimiž se soud musí v rozhodnutí náležitě vypořádat. Tento požadavek, v obecné rovině vyplývající z práva na řádný proces, je třeba uplatnit též při rozhodování soudu o náhradě nákladů řízení, které je integrální součástí soudního řízení jako celku.

Pokud odvolací soud neposkytne účastníku řízení možnost se vyjádřit, je nucen vznášet námitky poprvé až v řízení před Ústavním soudem. Toto řízení je však ze své povahy zaměřeno na posuzování jiných skutečností.

Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 46/13 poukázal na to, že „poskytnutí prostoru“ nelze vnímat výhradně extenzivně (tj. vázat na formu písemného vyjádření), avšak je nezbytné strany poučit o možnosti aplikace § 150 o. s. ř. a umožnit jim vyjádření, přičemž se tak má díť při jednání vůči přítomnému účastníkovi.

Městský soud před svým rozhodnutím nedal nijak najevo, že uvažuje o použití § 150 o. s. ř. Jako soud odvolací nevytvořil procesní prostor k tomu, aby se stěžovatel mohl k eventuálnímu uplatnění moderačního práva vyjádřit.

Ústavní soud uzavřel, že městský soud napadenou výrokovou částí porušil právo stěžovatele na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny. Jeho rozhodnutí proto v této části zrušil.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Lucie Dolanská Bányaiová. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

ROZHODNUTÍ ZAHRANIČNÍCH SOUDŮ

Evropský soud pro lidská práva

Vymezení pojmu „squatting“ a jeho ochrana v souvislosti s vyklizením objektu Cibulka

Brodilová a ostatní proti České republice, č. 25387/21, rozhodnutí ze dne 22. května 2025

[Text rozhodnutí](#) / [Tisková zpráva](#)

Výbor páté sekce Soudu jednomyslně odmítl jako neslučitelnou *ratione materiae* stížnost, v níž squatteři namítali, že v důsledku nuceného vystěhování z budovy bývalého statku Cibulka v Praze došlo k porušení jejich práva na respektování obydlí podle článku 8 Úmluvy. Stěžovatelé dle Soudu neprokázali „dostatečnou a trvalou vazbu“ k nemovitosti, aby ji bylo možné považovat za jejich domov. Stěžovatelé rovněž namítali nedostatečný přezkum ze strany vnitrostátních orgánů, tuto námitku však Soud rovněž odmítl, protože na jimi vedené řízení nebyl článek 6 Úmluvy použitelný.

Skutkové okolnosti

Jeden ze stěžovatelů uzavřel v roce 2012 dohodu o spolupráci se společností, která vlastnila budovu bývalého statku Cibulka v Praze. Dohoda zahrnovala oprávnění užívat, výměnou za údržbu a opravy, vymezené prostory budovy. Dohoda umožňovala také konání veřejných kulturních akcí, pokud je vlastník předem odsouhlasil. Ostatní stěžovatelé směli na místě vykonávat pomocné činnosti a zdržovat se tam za specifických podmínek. Dohoda výslovně uváděla, že nejde o nájemní smlouvu.

V roce 2014 vlastník zaslal stěžovatelům písemné upozornění, v němž si stěžoval na nerespektování podmínek dohody a nepořádek. Vyzval je, aby situaci ve lhůtě napravili, jinak dohodu vypoví. Zároveň připomenul, že dohoda není nájemní smlouvou. O několik týdnů později vlastník dohodu vypověděl a vyzval uživatele k opuštění budovy ve výpovědní době. Ti areál odmítli opustit, dokud o jejich vystěhování nerozhodne soud. Vlastník proto poté, co uživatelé budovu nevyklidili, podal trestní oznámení. Jelikož policie uzavřela, že jednání naplňuje znaky trestného činu neoprávněného zásahu do práva k domu, rozhodla se zasáhnout a prostor vyklidit. Po policejním zásahu většina osob areál dobrovolně opustila, stěžovatelé však byli vystěhováni donucením.

Následné žádosti stěžovatelů o dohled a přezkum postupu policie státní zastupitelství odložilo. V řízení o správní žalobě na ochranu před nezákonným zásahem Nejvyšší správní soud konstatoval, že přezkum jednání policie náleží do pravomoci státního zastupitelství, nikoli správních soudů. Ústavní soud následně rozhodnutí státního zastupitelství zrušil. Stěžovatelé se proto znovu obrátili na státní zastupitelství s tím, že policie neměla zasahovat do jejich občanskoprávního sporu s vlastníkem, trestní prostředky měla využít až jako krajní řešení a že porušila jejich právo na nedotknutelnost obydlí.

Jejich žádosti o přezkum orgány nevyhověly, jelikož neměli právo budovu užívat jako nájemci. Jejich jednání tak bylo považováno za protiprávní a vyvolávalo důvodné podezření ze spáchání trestného činu. Následná žádost o výkon dohledu rovněž nebyla úspěšná.

Stěžovatelé podali další ústavní stížnost, kterou Ústavní soud zamítl. Přestože shledal v přezkumu obvodního státního zastupitelství určité nedostatky, shledal, že jinak se s námitkami stěžovatelů řádně vypořádalo. Uvedl, že policie mohla na první pohled považovat jednání stěžovatelů za trestné a že vystěhování bylo nezbytné k ukončení takového jednání. Policejní zásah byl proto zákonný a přiměřený.

Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K tvrzenému porušení článku 8 Úmluvy

Stěžovatelé s odkazem na článek 8 Úmluvy namítali porušení práva na nedotknutelnost obydlí. Tvrdili, že vystěhování měl provést soudní vykonavatel na základě rozhodnutí soudu, a policie tudíž neměla zasahovat do jejich občanskoprávního sporu s vlastníkem budovy.

Soud připomněl, že obydlí ve smyslu článku 8 Úmluvy není omezeno jen na prostory, které jsou užívány nebo zřízeny zákonným způsobem. Je autonomním pojmem, nezávislým na výkladu vnitrostátního práva. To, zda konkrétní prostor představuje „obydlí“ chráněné článkem 8 Úmluvy, závisí na skutkových okolnostech, především na existenci dostatečně úzkého a trvalého vztahu ke konkrétnímu místu (*Jansons proti Lotyšsku*, č. 1434/14, rozsudek ze dne 8. září 2022, § 52).

Soud užívání budovy stěžovateli označil za „squatting“. Ten podle něj může mít rezidenční charakter, například když chudí nebo lidé bez domova nezákonně obývají opuštěné nemovitosti za účelem bydlení, čímž si k nim vytvoří dostatečně úzký a trvalý vztah. Squatting však může mít také charakter společenského hnutí za zachování budov nebo protestu, kdy jsou squaty využívány jako svépomocná společenská nebo komunitní centra. Dle Soudu situace stěžovatelů spadala do druhé kategorie z následujících důvodů: a) dohoda o spolupráci výslovně uváděla, že není nájemní smlouvou a umožňovala pouze užívání konkrétních prostor jednomu stěžovateli a přítomnost ostatních stěžovatelů za účelem výkonu pomocných prací, b) stěžovatelé nezpochybňovali, že budova nebyla vhodná

ROZHODNUTÍ ZAHRANIČNÍCH SOUDŮ

k dlouhodobému bydlení, c) stěžovatelé se nejevili jako sociálně slabí či nemajetní – všichni byli hlášeni k trvalému pobytu na jiných adresách a po vystěhování netvrdili, že by neměli kam jít a d) stěžovateli předložené fotografie neprokázaly, že by v budově dlouhodobě žili. Neprokázali tedy existenci dostatečné a trvalé vazby k budově, aby ji bylo možné považovat za jejich „obydlí“ ve smyslu článku 8 Úmluvy. Tuto námitku proto Soud prohlásil za neslučitelnou s článkem 8 Úmluvy *ratione materiae* a jako takovou ji odmítl.

K tvrzenému porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy

Stěžovatelé dále na poli článku 6 Úmluvy namítali, že státní zastupitelství se jejich případem zabývalo čistě formálně, povrchně a nerespektovalo první nález Ústavního soudu. Tvrdili, že přezkum a konečné rozhodnutí Ústavního soudu nemůže nahradit projednání případu soudy v občanském soudním řízení.

Jelikož se rozhodnutí vnitrostátních orgánů, které stěžovatelé před Soudem napadli, netýkala „trestního obvinění“ ve smyslu článku 6 Úmluvy, nebylo možné tento článek použít v jeho trestněprávní části.

Ústavní rada Francie

Zánik mandátu zastupitele z důvodu předběžného výkonu trestu zákazu volitelnosti

Rozhodnutí č. 2025-1129 QPC ze dne 28. března 2025

[Text rozhodnutí](#) / [Tisková zpráva](#)

Ústavní rada rozhodla, že článek L. 236 volebního zákona ve spojení s článkem L. 230 není protiústavní, pokud soudce při nařízení předběžného výkonu trestu zákazu volitelnosti posoudí přiměřenost takového zásahu vzhledem k právu být volen. Napadené ustanovení upravuje situaci, kdy je člen obecního zastupitelstva po svém zvolení odsouzen k trestu zákazu volitelnosti s předběžným výkonem (tj. účinky trestu nastávají okamžitě ještě před nabytím právní moci rozhodnutí). V takovém případě má prefekt povinnost daného zastupitele prohlásit za odstoupivšího.

Okolnosti případu

Státní rada se obrátila na Ústavní radu s žádostí o přezkum ústavnosti čl. L. 230 odst. 1 volebního zákona a článku L. 236 téhož zákona. Dle čl. L. 230 odst. 1 platí, že členy obecního zastupitelstva nemohou být osoby zbavené práva být volen. Článek L. 236 stanoví, že člen obecního zastupitelstva, u něhož po zvolení nastane nezpůsobilost dle zákona, je prefektem neprodleně prohlášen za odstoupivšího. Při ztrátě občanských a volebních práv v důsledku pravomocného rozsudku nemají námitky proti rozhodnutí prefekta odkladný účinek.

Aby Soud mohl posoudit použitelnost článku v jeho občanskoprávní větvi, musel určit, zda se věc předložená vnitrostátním orgánům týkala rozhodování o občanském právu. Pro použitelnost čl. 6 odst. 1 Úmluvy v jeho občanskoprávní větvi musí existovat „spor“ o právo, o němž je možné hájitelně tvrdit, že je uznáno ve vnitrostátním právu, bez ohledu na to, zda je chráněno také Úmluvou (*Grzęda proti Polsku*, č. 43572/18, rozsudek velkého senátu ze dne 15. března 2022, § 257). Dle Soudu neexistence práva chráněného článkem 8 Úmluvy nevylučuje automaticky existenci práva ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Nicméně vzhledem k tomu, že žádný vnitrostátní orgán nepřijal tvrzení stěžovatelů, že byli oprávněni budovu obývat jako faktičtí nájemci, nemohou stěžovatelé tvrdit, že měli hájitelné právo setrvat v budově, které by bylo vnitrostátním právem uznáno. Proto i tuto část stížnosti Soud odmítl z důvodu neslučitelnosti *ratione materiae* s Úmluvou.

Případ se týkal zvoleného člena zastupitelstva města La Courneuve, který byl odsouzen k ročnímu trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem a ke dvouletému trestu zákazu volitelnosti s nařízením jeho předběžného výkonu. Na základě tohoto rozsudku ho prefekt správním rozhodnutím označil za odstoupivšího z funkce. Zastupitel rozhodnutí napadl s tím, že je protiústavní, protože k zániku mandátu dochází automaticky a bez možnosti posouzení konkrétních okolností případu.

Odůvodnění rozhodnutí

Ústavní rada přezkoumala ústavnost článku [L. 236](#) volebního zákona ve spojení s článkem [L. 230](#) ve světle článků 1, 6 a 16 [Deklarace práv člověka a občana z roku 1789](#). Uvedla, že právo být volen je součástí svobody projevu suverenity lidu. Je však legitimní, aby zákon v zájmu ochrany řádného výkonu veřejných funkcí stanovil omezení této svobody, pokud jsou přiměřená a nediskriminační.

V případě odsouzení k trestu zákazu volitelnosti s předběžným výkonem zaniká mandát automaticky rozhodnutím prefekta.

ROZHODNUTÍ ZAHRANIČNÍCH SOUDŮ

Dle Ústavní rady takové opatření není protiústavní za předpokladu, že soudce, který o předběžném výkonu rozhoduje, přihlédne ke konkrétním okolnostem a zhodnotí dopad na výkon mandátu. Pouze při takovém výkladu napadené ustanovení ob stojí v testu proporcionality.

Ústavní rada zároveň shledala, že právo na soudní ochranu není dotčeno, neboť rozhodnutí prefekta je přezkoumatelné správním soudem.

Odmítla také námitku nerovnosti mezi obecními zastupiteli a členy parlamentu – odlišné postavení zastupitelů i jejich mandát tyto rozdíly odůvodňuje. Rovněž zamítla námitky týkající se porušení zásady svobodné správy územních celků a tzv. negativního legislativního opomenutí.

Ústavní tribunál Španělska

Míra svobody projevu při kritice politicky činné osoby

Rozhodnutí č. 100/2025 ze dne 28. dubna 2025

[Text rozhodnutí](#) / [Tisková zpráva](#)

Druhý senát Ústavního tribunálu shledal, že i když mají veřejné osoby povinnost snášet vyšší míru kritiky a veřejné kontroly, neznamená to, že jakékoliv obvinění, které zasahuje do jejich pověsti, chrání svoboda projevu.

Okolnosti případu

Věc se týkala sporu na ochranu osobnosti v souvislosti s výroky pronesenými během volební kampaně v komunálních volbách v roce 2019 ve městě Oviedo. Žalobcem v občanskoprávním řízení byl bývalý starosta za Lidovou stranu (*Partido Popular*). Do zmíněných voleb působil jako radní a mluvčí této strany v městské radě v Oviedo. Poté se všech svých politických funkcí vzdal. Žalovanou byla kandidátka a mluvčí volebního seskupení *Somos Oviedo*. V televizní debatě konané poslední den volební kampaně a v tweetu zveřejněném na jejích účtech na sociální síti Twitter téhož dne žalobce obvinila ze společensky zavrženíhodných činů (mj. z využívání služeb prostitutek a jejich hrazení z cestovních náhrad). Těch se měl podle zpráv ve sdělovacích prostředcích dopustit několik let předtím, než se stal starostou Ovieda. Žalobce u obecních soudů uspěl.

Žalovaná se coby stěžovatelka u Ústavního tribunálu dovolávala porušení svého práva na svobodu projevu zaručeného v čl. 20 odst. 1 písm. a) [španělské ústavy](#), s tím, že sporné výroky učinila v rámci politického sporu během volební kampaně. A to nikoli s úmyslem urazit, ale s cílem porovnat v tomto volebním kontextu jednání bývalého starosty za opoziční politickou stranu s vládním jednáním politického uskupení stěžovatelky, která se na rozdíl od žalobce v komunálních volbách ucházela o znovuzvolení.

Odůvodnění rozhodnutí

Ústavní tribunál vyložil ustálenou ústavní doktrínu týkající se obsahu svobody projevu a jejích mezí. Z následujících důvodů ústavní stížnost stěžovatelky zamítl: 1) Prohlášení stěžovatelky jak v televizní debatě, tak v publikovaných tweetech, neodpovídají tomu, co zveřejnila média před čtyřmi lety, ale jsou vyjádřením jejího vlastního a osobního hodnocení skutečností. 2) Tyto výroky, které jsou vůči žalobci hanlivé a poškozují jeho pověst, nejsou přiměřené a nezbytné pro dosažení zamýšleného cíle, kterým je srovnání dvou různých způsobů politiky. 3) Vzhledem k tomu, že ke zveřejnění výroků a tweetů došlo bezprostředně před volebním dnem, neměl žalobce možnost na veřejné útoky stěžovatelky reagovat. 4) Tyto útoky stěžovatelka namířila proti muži, který sice stál v první linii politiky, když byl starostou města Oviedo za Lidovou stranu a poté radním a mluvčím stejné politické strany, ve skutečnosti ji však opustil v okamžiku, kdy se rozhodl do zmíněných komunálních voleb nekandidovat.

Ústavní tribunál dospěl k závěru, že ačkoli političtí představitelé a veřejní činitelé mají povinnost snášet intenzivnější kritiku a veřejnou kontrolu, nemůže to znamenat, že jakékoli obvinění zasahující jejich pověst chrání svoboda projevu. A to zejména pokud – jako v tomto případě – již nejsou v popředí politického života.

International & Comparative Law Quarterly

Vol. 73, Part 1, January 2024

Nagy, Csongor Istvan

The Rebellion of Constitutional Courts and the Normative Character of European Union Law (str. 65-101)

Vzpoula ústavních soudů a normativní povaha práva Evropské unie

(právo Evropské unie; ústavní soud; ústavní soudnictví; členské státy EU; pravomoc EU; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod; Evropská úmluva o lidských právech; právní stát)

Viñuales, Jorge E.

Comparing Environmental Law Systems (str. 247-258)

Srovnávání systémů práva životního prostředí

(srovnávací právo; srovnávací právní věda; komparatistika; životní prostředí; právo životního prostředí; environmentální právo; nadnárodní právo)

Vol. 73, Part 3, July 2024

Dzehtsiarou, Kanstantsin

Ridi, Nicollò

The Use of Scholarship by the European Court of Human Rights (str. 707-746)

Využití stipendií Evropským soudem pro lidská práva

(mezinárodní právo veřejné; stipendium; ESLP; Evropský soud pro lidská práva; dissent)

Vol. 73, Part 4, October 2024

Papachristodoulou, Aphrodite

The Exercise of State Power Over Migrants at Sea through Technologies of Remote Control: Reconceptualizing Human Rights Jurisdiction (str. 931-961)

Výkon státní moci nad migranty na moři prostřednictvím technologií dálkového ovládání: nové pojetí jurisdikce v oblasti lidských práv

(lidská práva; jurisdikce; Evropský soud pro lidská práva; migranti; migrace; moře; technologie; povinnost ochrany; monitorování osob)

Keller, Helen

Ganesan, Pranav

The use of Scientific Experts in Environmental Cases before the European Court of Human Rights (str. 997-1021)

Využití vědeckých odborníků v environmentálních případech před Evropským soudem pro lidská práva

(odborníci; Evropský soud pro lidská práva; environmentální právo; životní prostředí; právo životního prostředí; lidská práva; dokazování; důkazní břemeno; důkazní povinnost; zdrženlivost; znalci; vědecké poznání)

European Journal of International Law

Vol. 35, N. 1, February 2024

Editorial: The Human ChatGPT – The Use and Abuse of Research Assistants; Professor Francesco Francioni (1942-2024); Vital Statistics: Behind the Numbers (str. 1-11)

Editorial: Lidský ChatGPT – využívání a zneužívání výzkumných pracovníků; profesor Francesco Francioni (1942-2024);

Důležité statistiky: pohled za čísla

(evropské právo; umělá inteligence; etika; gender; feminismus; právní věda; věda a výzkum; vědecký výzkum; akademické psaní; kulturní dědictví; mořské právo; lidská práva; mezinárodní právo)

van Leeuwen, Fleur

Epistemic Blind Spots, Misconceptions and Stereotypes: The Home Birth Jurisprudence of the European Court of Human Rights (str. 153-173)

Epistemická slepá místa, mylné představy a stereotypy: Judikatura Evropského soudu pro lidská práva k domácím porodům

(porody; porodnictví; ESLP; Evropský soud pro lidská práva; reprodukce; feminismus; stereotypizace; mezinárodní právo veřejné; předsudky)

Vol. 35, N. 4, November 2024

Nouwen, Sarah M.H.

Weiler, Joseph H.H.

,On my way out ... for real! A Conversation with Joseph H.H. Weiler on the Occasion of His Stepping Down as EJIL Editor in Chief (str. 845-866)

„Odcházím... tentokrát doopravdy!“ Rozhovor s Josephem H. H. Weilerem u příležitosti jeho odchodu z funkce šéfredaktora časopisu EJIL

(novináři; právníci; židé; publikační činnost)

European Convention on Human Rights Law Review

Vol. 6, Issue 1, 2025 / Special Issue: The New Agreement on the EU Accession to the ECHR: Can It Succeed?

Tzevelekos, Vassilis P

The EU's Accession to the ECHR: The Future of the Revised Draft Accession Agreement and a Call to End the Bosphorus Doctrine (str. 1-14)

Přistoupení EU k EÚLP: Budoucnost revidovaného návrhu dohody o přistoupení a výzva k ukončení doktríny Bosphorus (evropské právo; Evropská unie; právo Evropské unie; unijní právní řád; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod; vzájemné uznávání práva; judikatura ESLP; ochrana základních práv; fragmentarizace práva; mezinárodní smlouvy)

Giakoumopoulos, Christos

Milner, David

Accession of the European Union to the European Convention on Human Rights: A View From Inside the Council of Europe (str. 15-38)

Přistoupení Evropské unie k Evropské úmluvě o lidských právech: pohled zevnitř Rady Evropy

(evropské právo; Rada Evropy; Evropská unie; právo Evropské unie; unijní právní řád; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod; vzájemné uznávání práva; ochrana základních práv)

Gragl, Paul

The New Draft Agreement on the EU Accession to the ECHR: Overcoming Luxembourg's Threshold (str. 39-64)

Nový návrh dohody o přistoupení EU k EÚLP: překonání lucemburské překážky

(evropské právo; Evropská unie; právo Evropské unie; unijní právní řád; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod; vzájemné uznávání práva; ochrana základních práv; mezinárodní smlouvy)

Lock, Tobias

Implications of the Revised Draft EU Accession Agreement for the ECHR (str. 65-101)

Důsledky revidovaného návrhu dohody o přistoupení EU pro EÚLP

(evropské právo; Evropská unie; právo Evropské unie; unijní právní řád; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod; vzájemné uznávání práva; ochrana základních práv; mezinárodní smlouvy)

Polakiewicz, Jörg

Suominen-Picht, Irene

One Year After the Closure of the Second Negotiation Round for the EU's Accession to the ECHR: Will the Agreement Reached Suffice to Make Accession (Finally) a Reality? (str. 102-129)

Rok po zakončení druhého kola jednání o přistoupení EU k EÚLP: Bude dosažená dohoda stačit k tomu, aby se přistoupení (konečně) stalo skutečností?

(evropské právo; Rada Evropy; Evropská unie; právo Evropské unie; unijní právní řád; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod; vzájemné uznávání práva; ochrana základních práv; mezinárodní smlouvy)

Oxford Journal of Legal Studies

Vol. 45, N. 1, Spring 2025

Lucy, William

Legal Regulation, Technological Management and the Future of Human Agency (str. 55-80)

Právní regulace, management technologií a budoucnost lidské činnosti

(informační technologie; management; právní regulace; právní filozofie; filozofie práva; regulace; společenský řád; společenský vývoj; společnost)

Albin, Einat

The Three-Tier Structural Legal Deficit Undermining the Protection of Employees' Personal Data in the Workplace (str. 81-107)

Tříúrovňový strukturální právní deficit ohrožující ochranu osobních údajů zaměstnanců na pracovišti

(osobní údaje; zaměstnanci; ochrana osobních údajů; pracovní právo)

Deutsches Verwaltungsblatt

Heft 4, 15. Februar 2025

Renner, Tim

„Extremismusklauseln“ im Abgeordnetenrecht (str. 193-203)

„Klausule proti extremismu“ v předpisech o právním postavení poslanců

(německé právo; extremismus; radikální hnutí a skupiny; poslanci; mandát; zemský parlament; Bavosko; diskriminace; demokracie; demokratický právní stát; bezpečnostní prověrka; ústavní práva a svobody; ústavní pořádek)

Heft 6, 15. März 2025

Kapfelsperger, Toni

Petitionsgrundrecht – Ein unterschätzter außergerichtlicher Rechtsbehelf (str. 350-357)

Petiční právo – podceňovaný mimosoudní právní prostředek

(petiční právo, mimosoudní prostředek, ústavní práva a svobody; základní práva a svobody; německé právo; Německo; základní zákon; ochrana osobních údajů; zastoupení; zastupitelé; zemský parlament; Německý spolkový sněm; participace; orgány veřejné moci; orgány veřejné správy; právní prostředky; správní orgány; Soudní dvůr Evropské unie; unijní právo; zpracování dat; zpracování informací; zpracování osobních údajů)

Heft 9, 1. Mai 2025

Winkler, Daniela

Welche Chancen bieten Landesverfassungen? (str. 529-536)

Jaké možnosti nabízejí zemské ústavy?

(ústavní právo; spolkový soud; spolkový stát; autonomie; princip subsidiarity; ochrana základních práv a svobod; přímá demokracie; soudní přezkum; německé ústavní právo; ústavní kultura)

Shirvani, Foroud

Verwaltungsgerichtliche Kontrolle von Klimaschutzplänen (str. 554-559)

Přezkum plánů na ochranu klimatu ve správním soudnictví

(environmentální právo; klimatické změny; správní soudnictví; německé správní právo; právní odpovědnost; soudní kontrola; rozhodovací činnost soudů; procesně právní vztahy; politická otázka)

Heft 10, 15. Mai 2025

Walter, Christian

Tremml, Kathrin

Entzug des gesetzlichen Richters durch das Bundesverfassungsgericht? Zu den instanziellen Grenzen des Ermessens bei der Zurückverweisung nach § 95 Abs. 2 BVerfGG (str. 597-603)

Odnětí zákonného soudce Spolkovým ústavním soudem? K mezím volného uvážení při vrácení věci podle § 95 odst. 2 zákona o Spolkovém ústavním soudu

(zákonný soudce; Spolkový ústavní soud; zákon o Spolkovém ústavním soudu; řízení před soudem; řízení před ústavním soudem; německé soudnictví; organizace soudnictví; právní analýza)

Zeitschrift Parlamentsfragen

1/2025

Wagschal, Uwe

Jäckle, Sebastian

Das paradoxe Wahlrecht: Ungedeckte Wahlkreise 2025 verfassungsrechtlich erlaubt – problematisch für die Demokratie (str. 3-21)

Paradoxní volební právo: nepokryté volební obvody pro rok 2025 jsou ústavněprávně povoleny – problematické pro demokracii

(volby; volební právo; volební obvody; volení systém; německý spolkový sněm; Německo; Spolkový ústavní soud; německé ústavní právo; demokratický právní stát)

Newsletter Menschenrechte

2/2025, März/April 2025

Burger, Simon

Der Grundsatz der persönlichen Strafbarkeit nach Art 6 EMRK bei der Rechtsnachfolge juristischer Personen (str. 103-111)

Zásada osobní trestní odpovědnosti podle článku 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod u právního nástupnictví právnických osob

(trestní odpovědnost; trestní odpovědnost právnických osob; právnické osoby; právní nástupnictví; Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod; Evropský soud pro lidská práva; pokuta; protiprávní jednání; trestní řízení; judikatura; Rakousko; rakouské právo)

Neue Juristische Wochenschrift

21/2025, 15. Mai 2025

BVerfG 13.01.25 – 1 BvR 1454/24

Zeitlich befristeter Umgangsabschluss (str. 1476-1479)

Spolkový ústavní soud – usnesení sp. zn. 1 BvR 1454/24 ze dne 13. 1. 2025

Časově omezené vyloučení styku s dítětem

(Spolkový ústavní soud; německé ústavní právo; rodinné právo; styk rodičů s dětmi; rodina)

23/2025, 30. Mai 2025

Toussaint, Guido

Die Vergütung von Rechtsanwälten nach der RVG-Anpassung (str. 1601-1604)

Odměňování advokátů po novelizaci zákona o odměnách právních zástupců (RVG)

(odměna za práci; odměna advokátů; odměňování; právní zástupci; právní zastoupení; německé právo; Německo; novelizace; zákon o soudních poplatcích; právní poradenství; právní pomoc)

EuGH 20.03.25 – C-61/24

Ehescheidung – „gewöhnlicher Aufenthalt“ eines Diplomaten-Ehepaars (str. 1633-1638)

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. 3. 2025 – sp. zn. C-61/24

Rozvod manželství – „obvyklý pobyt“ diplomatického manželského páru

(rozvod; manželství; diplomaté; mezinárodní příslušnost; Soudní dvůr Evropské unie; Evropská unie; Německo; německé právo; mezinárodní právo; rodinné právo; unijní právo; obvyklý pobyt; nařízení Brusel IIa)

NJW Spezial

11/2025, 30. Mai 2025

Sterbehilfe bei psychischer Erkrankung (BGH) (str. 344)

Eutanazie u duševních chorob (Spolkový soudní dvůr)

(eutanazie; duševní schopnosti; duševně nemocné osoby; Spolkový soudní dvůr; německé právo)

Österreichische Jurist:innenzeitung

5/2025

Krupitsch, Lukas

Iudex in causa sua? Entscheidungen über die eigene Ausschließung in der Verhandlung (str. 280-287)

Soudcem ve své vlastní věci? Rozhodnutí o vlastním vyloučení z řízení

(soudci; Rakousko - soudy; rakouské trestní právo; rakouské trestní řízení; rakouské ústavní právo; nestrannost; nestranný soudce; nestranný soud; trestní řád; ústavní soud; Evropský soud pro lidská práva; vyloučení soudce; podjatost soudce; nemo iudex in causa sua)

6/2025

Schwertner, Sophie

Öhner, Sebastian

Kinderarbeit im digitalen Raum?

Arbeitsrechtliche Schlaglichter auf das Phänomen „Kidfluencing“ (str. 324-330)

Dětská práce v digitálním prostoru?

Pracovněprávní pohled na fenomén „kidfluencing“

(pracovní právo; digitální prostředí; dětská práce; internet; rodičovská odpovědnost; rodiče a děti; mladiství; mediální právo; zákonný zástupce; pracovněprávní vztahy; ochrana osobnosti)

Samonig, Luka

Ausgliederungsschranken in der Rechtsprechung des VfGH (str. 330-337)

Ústavní limity vyčlenění (právnických osob se svrchovanou pravomocí) v judikatuře Ústavního soudního dvora Rakouska

(Ústavní soud – Rakousko; veřejná moc; veřejná správa; omezení vlastnických práv; legalita; efektivnost; právní stát; veřejné právo; ústavní přezkum; kompetence soudů; organizace soudnictví)

8/2025

Dorrer, Christian

Das 15. Sanktionspaket der EU

Schutzmechanismus gegen die Vollstreckung russischer Gerichtsentscheidungen (str. 448-452)

15. sankční balíček EU vůči Rusku

Ochranný mechanismus proti výkonu ruských soudních rozhodnutí

(sankce; Evropská unie; zákonodárné orgány; nařízení EU; právní ochrana; výkon rozhodnutí; vykonatelnost soudních rozhodnutí; mezery v právu; příslušnost soudu; ekonomické aspekty; vnitřní trh; Rusko)

ZAHRANIČNÍ PERIODIKA

Juristen Zeitung

10, 16. Mai 2025

Mörsdorf, Oliver

Momtazi, Alina-Jasmin

Scraping und immaterieller Schadensersatz nach der DSGVO – Was kosten die Sorgen? (str. 425-429)

Scraping (automatické získávání dat z webových stránek) a náhrada nemajetkové újmy podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) – kolik vás budou stát tyto starosti?

(získávání údajů; ochrana osobních údajů; nařízení EU; náhrada nemajetkové újmy; Soudní dvůr Evropské unie; německé soudnictví; Spolkový soudní dvůr; ochrana dat)

Bulletin analytického odboru Ústavního soudu

06/2025

Připravili (v abecedním pořadí):

Nikola Burdová (KVZ), Petra Fousková, Tereza Franková, Petra Havlíková, Robert Jakubíček, Jan Martínek, Lucie Matoušová, Tereza Ordeltová, Viktória A. Sutórisová, Jan Zahradníček

Editace: Monika Hanych, Tereza Franková

Grafika: Jan Zahradníček

Fotografie exteriéru Ústavního soudu na titulní a poslední straně: © David Bernard